

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

ПОГОДЖЕНО
Декан гуманітарно-педагогічного
факультету
Інна САВИЦЬКА
«__» _____ 2025 р.

ДОПУКАЄТЬСЯ ДО ЗАХИСТУ
в. о. завідувача кафедри
педагогіки
Лідія ЧЕРЕДНИК
«__» _____ 2025 р.

МАГІСТЕРСЬКА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

**на тему: «ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ
ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ЗАКЛАДІВ
ВИЩОЇ ОСВІТИ»**

Спеціальність: 011 «Освітні, педагогічні науки»
Освітня програма: «Інформаційно-комунікаційні технології в освіті»
Орієнтація освітньої програми: «Освітньо-професійна»

Гарант освітньої програми
д-р пед. н., професор _____ **Олександр КУЧАЙ**

**Керівник магістерської
кваліфікаційної роботи**
д-р пед. н., професор _____ **Оксана ВАСЮК**

Виконав _____ **Сергій СИМОНЕНКО**

КИЇВ – 2025

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**
Гуманітарно-педагогічний факультет

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри педагогіки
д-р пед. наук, професор
_____ **Руслан СОПІВНИК**
«10» жовтня 2024 року

З А В Д А Н Н Я
до виконання магістерської кваліфікаційної роботи студенту
Симоненку Сергію Олександровичу

Спеціальність: 011 «Освітні, педагогічні науки»
Освітня програма: «Інформаційно-комунікаційні технології в освіті»
Орієнтація освітньої програми: «Освітньо-професійна»

Тема магістерської кваліфікаційної роботи: «Використання цифрових інструментів дистанційного навчання в освітньому процесі закладів вищої освіти»

Затверджена наказом ректора НУБіП України від 25.11. 2024 р. № 2095 «С».

Термін подання завершеної роботи на кафедру «25» листопада 2025 року.

Вихідні дані до магістерської кваліфікаційної роботи: Закони України «Про освіту», «Про вищу освіту», Національна доктрина розвитку освіти ХХІ ст., Державна національна програма «Освіта» (Україна ХХІ століття); Стратегія розвитку освіти в Україні на 2021–2031 роки; посібники, словники, довідники, методична, наукова література щодо теми дослідження.

Перелік питань, що підлягають дослідженню:

1. Проаналізувати теоретичні аспекти дистанційного навчання, понять «цифровізація вищої освіти» та «цифрові інструменти».
2. Розкрити проблему формування готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням цифрових інструментів дистанційного навчання.
3. Обґрунтувати педагогічні умови формування готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням цифрових інструментів дистанційного навчання.
4. Здійснити емпіричне дослідження щодо формування готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням цифрових інструментів дистанційного навчання.
5. Запропонувати методичні рекомендації щодо формування готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням цифрових інструментів дистанційного навчання.

Дата видачі завдання: 10. 10. 2024 р.

Керівник магістерської кваліфікаційної роботи _____ **Оксана ВАСЮК**

Завдання прийняв до виконання _____ **Сергій СИМОНЕНКО**

РЕФЕРАТ

Магістерська кваліфікаційна робота на тему *«Використання цифрових інструментів дистанційного навчання в освітньому процесі закладів вищої освіти»* присвячена теоретичним і практичним аспектам проблеми формування готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням цифрових інструментів дистанційного навчання. Робота складається із 96 сторінок та 68 джерел літератури.

Емпіричне дослідження проводилося на базі Національного університету фізичного виховання і спорту України. Всього в дослідженні взяли участь 40 студентів першого року навчання ОР «Магістр», «Фізична культура і спорт».

У *«Вступі»* обґрунтовано актуальність дослідження, визначено його мету й завдання, об'єкт і предмет, методи, окреслено наукову новизну та практичну значущість дослідження тощо.

У розділі першому *«Теоретичні основи цифрових інструментів дистанційного навчання»* розкрито теоретичні аспекти дистанційного навчання та поняття «цифровізація вищої освіти» та «цифрові інструменти».

З'ясовано, що дистанційне навчання є спеціально організованим, цілеспрямованим та керованим процесом синхронної й асинхронної взаємодії викладача та здобувачів освіти в межах освітнього процесу на основі використання цифрових інструментів.

Домінантними принципами дистанційного навчання є: самостійність, науковість, доступність, наочність, систематичність, індивідуалізація й активність учасників освітнього процесу, принцип розвивального навчання, диференціація, зв'язок теорії з практикою, демократизації, оптимізації освітнього процесу, інтерактивності та нетрадиційності системи навчання, комп'ютерного та відкритого навчання; формами: кореспондентська, електронна, онлайн-навчання, синхронна, асинхронна; характеристиками: гнучкість, модульність, можливість одночасного навчання широкої аудиторії, технологічність, оптимізація освітнього процесу, соціальна рівність, зміна позиції викладача, позитивний вплив на аудиторію, ефективність,

нерегламентованість, паралельність, всеосяжність, економічність, інтернаціональність, можливість своєчасного надання допомоги студентам, постійний доступ до платформи, структурованість; моделями: змішана, мережева, модель поєднання мережевого навчання та кейс-технологій, інтерактивного телебачення. Під час дистанційного навчання досягненню якісної взаємодії «викладач – студент» сприяють зовнішні та внутрішні чинники.

Під цифровізацією вищої освіти розуміють цифровий освітній простір, де відбувається взаємодія викладача та здобувачів освіти на онлайн-платформах. Це передбачає трансформацію освітнього та управлінського процесу, соціальних практик у ЗВО. Під цифровими інструментами розуміють абсолютно різне програмне забезпечення: від графічних редакторів до соціальних мереж, від онлайн-енциклопедій до пошукових систем. Групами цифрових інструментів у освітньому процесі ЗВО є такі: інформаційні технології, комунікаційні та інтерактивні технології, соціальні програмні технології, що у свою чергу складаються із різного роду сервісів.

У другому розділі роботи *«Організаційно-методичні аспекти використання цифрових інструментів дистанційного навчання в освітньому процесі ЗВО»* з'ясовано, що готовність до професійної діяльності виступає результатом професійної підготовки. Готовність до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту, яка формується з використанням цифрових інструментів дистанційного навчання, є комплексною характеристикою особистості, що полягає в мобілізації її фізіологічних та психологічних систем, мотиваційних, інтелектуальних та компетентнісних ресурсів, а також знань щодо інструментів дистанційного навчання для ефективної освітньої діяльності на засадах активності, інноваційності й результативності. Її структуру складають компоненти: мотиваційний, інформаційно-когнітивний, операційно-діяльнісний та особистісно-вольовий.

Під педагогічними умовами формування готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням

цифрових інструментів дистанційного навчання розуміємо сукупність зовнішніх чинників (професійної та фізкультурно-спортивної діяльності, цифрових інструментів дистанційного навчання) та внутрішніх індивідуальних характеристик здобувачів вищої освіти, що впливають на ефективність професійної підготовки у ЗВО. Виокремлюємо наступні педагогічні умови ефективного формування готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням цифрових інструментів дистанційного навчання: створення у ЗВО інформаційно-освітнього середовища; реалізація потенціалу цифрових інструментів дистанційного навчання у процесі опанування майбутніми магістрами фізичної культури і спорту освітніх компонентів; використання в освітньому процесі професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту під час дистанційного навчання цифрових інструментів, зокрема хмарних технологій.

У розділі третьому *«Експериментальна робота щодо формування готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту»* здійснено емпіричне дослідження щодо формування готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням цифрових інструментів дистанційного навчання, яке засвідчило високу вмотивованість здобувачів вищої освіти до її формування. Відповіді на запитання запропонованої нами анкети доводять те, що в аспекті формування готовності до професійної діяльності за допомогою цифрових інструментів дистанційного навчання, потребують уваги такі питання як, перспективні напрями застосування цифрових інструментів дистанційного навчання; сучасні засоби захисту інформації; інформаційні ресурси електронних баз даних наукової періодики у сфері фізичної культури і спорту. В освітньому процесі варто більше надавати інформації про можливості використання програмного забезпечення для вирішення завдань навчальної та професійної діяльності та про програмні середовища обробки графічних об'єктів; понятійний апарат сучасних глобальних комп'ютерних мереж; нормативні документи, методичні та інформаційні матеріали для здійснення

навчальної та професійної діяльності у сфері фізичної культури і спорту; формуванню умінь вирішувати проблеми системної та мережевої безпеки. Також, під час занять здобувачам освіти варто надавати матеріали щодо роботи з програмними пакетами обробки графічної інформації, сучасних комп'ютерні технології на основі хмарних обчислень для вирішення навчальних і професійних завдань у сфері фізичної культури та спорту; гіпертекстової розмітки документів HTML для наповнення web-сторінок інформаційним матеріалом професійного спрямування; про сервіси Internet та технологій хмарних обчислень тощо.

Запропоновано методичні рекомендації щодо формування готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням цифрових інструментів дистанційного навчання. Ефективними у цьому аспекті є можливості web-сайту ЗВО (бібліотека ЗВО, електронний репозитарій, платформа Moodle, вебінари, web-конференції, сторінки наукових шкіл, сайти періодичних видань ЗВО тощо); бібліотека мультимедійних презентацій до вивчення дисциплін; відкриті освітні ресурси; цифрові інструменти SMART- та BYOD-технологій тощо; блок практичних робіт, розміщених у «хмарі»; розробка проекту (використовуються Google Таблиці, Google Документи, Google Презентації, Google Сайти, SMART- та BYOD-технології), створення Mind maps за допомогою сервісу MindMeister тощо. Потужним потенціалом формування готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту володіє освітній компонент «Інформаційні технології в науковій діяльності з фізичної культури і спорту». Саме він покликаний забезпечити змістово-практичні аспекти проблеми цифрових інструментів дистанційного навчання.

***Ключові слова:** дистанційне навчання, цифрові інструменти, цифровізація вищої освіти, готовність до професійної діяльності, студенти, майбутні магістри фізичної культури і спорту, ЗВО*

ЗМІСТ

ВСТУП	8
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЦИФРОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ	13
1.1. Теоретичні основи дистанційного навчання	13
1.2. Сутність понять «цифровізація вищої освіти», «цифрові інструменти»	22
Висновки до розділу першого	30
РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ЗВО	32
2.1. Формування готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням цифрових інструментів дистанційного навчання	32
2.2. Педагогічні умови формування готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням цифрових інструментів дистанційного навчання	40
Висновки до розділу другого	49
РОЗДІЛ 3. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА РОБОТА ЩОДО ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ МАГІСТРІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ	51
3.1. Дослідження готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням цифрових інструментів дистанційного навчання	51
3.2. Методичні рекомендації щодо формування готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням цифрових інструментів дистанційного навчання	67
Висновки до розділу третього	77
ВИСНОВКИ	80
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	84
ДОДАТКИ	93

ВСТУП

У сучасних умовах глобалізації як ніколи досить гостро стоїть питання підготовки фахівця, який мислить творчо, нестандартно, здатний орієнтуватися в постійно змінюваних умовах виробництва, прагне до професійного зростання, саморозвитку та самореалізації.

Цифрові інструменти та технології є невід'ємним складником освітнього процесу ЗВО. Адже, з одного боку розширюються освітні потреби здобувачів вищої освіти, а з іншого інформаційне суспільство висуває все нові й нові вимоги до якості підготовки майбутніх фахівців. На сьогодні сформувалася нова цифрова освітня реальність, ключовими категоріями якої є дистанційна освіта, дистанційне навчання, цифрові інструменти навчання та цифрові технології управління освітнім процесом.

Дослідження різних проблем дистанційного навчання у вищій школі здійснювали О. Антонюк, С. Савчук та І. Шостак (змістово-технологічні аспекти організації дистанційного навчання у ЗВО в умовах воєнного стану) [2], В. Бабійчук (дистанційне навчання як форма підвищення кваліфікації педагогічних працівників) [5], І. Мала (дистанційне навчання як дієвий інструмент управлінської освіти) [36], О. Павленко (використання дистанційного навчання у ЗВО) [46], А. Стадній (моделі дистанційного навчання) [56], Г. Шевчук (дистанційне навчання у вищій школі: переваги, недоліки, перспективи) [62] та ін.

Цифровізацію вищої освіти розглядали В. Бабаєв, Г. Стадник та Т. Момот (цифрова трансформація в сфері вищої освіти в умовах глобалізації) [4], Т. Близнюк (цифрові інструменти для онлайн і офлайн навчання) [7], О. Гриценчук та О. Овчарук (цифрові інструменти для створення та підтримки середовища освіти) [12], А. Гуралюк (цифрові педагогічні інструменти) [13] та ін.

Професійну підготовку майбутніх учителів фізичної культури досліджували О. Ажиппо (теоретико-методичні засади підготовки майбутніх учителів фізичної культури) [1], А. Боднар та Д. Солопчук (педагогічні умови

формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до олімпійської освіти молодших школярів) [8], О. Даниско (організаційно-педагогічні умови професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури у процесі змішаної освітньої взаємодії) [14], П. Джуринський (теоретичні і методичні засади підготовки майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної професійної діяльності) [16], С. Карасевич (педагогічні умови підготовки майбутніх учителів фізичної культури до фізкультурно-спортивної діяльності в загальноосвітній школі) [23], Н. Степанченко (система професійної підготовки майбутніх учителів фізичного виховання у ЗВО) [57], зокрема і засобами інформаційно-комунікаційних технологій: Л. Денисова (теоретичні і методичні засади професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій) [15] та ін.

Формування готовності до професійної діяльності вивчали О. Атамась (формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до впровадження технологій оздоровчого фітнесу) [3], О. Безкопильний, О. Поліщук та А. Матусевич (характеристика структури готовності майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності) [6], М. Карченкова (педагогічні умови формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності) [23], С. Колесник (формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи) [27], В. Курнишев, Т. Палагнюк, О. Гауряк та М. Осадець (формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності) [32], Г. Панченко (педагогічні умови формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності) [47], зокрема і засобами цифрових інструментів дистанційного навчання: О. Іваненко (формування готовності до професійної діяльності майбутніх учителів фізичної культури у процесі змішаного навчання) [19], Р. Клопов (сучасний стан готовності майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту до застосування інформаційних технологій у професійній діяльності) [26] та ін.

Розгляд психолого-педагогічної літератури засвідчив, що проблема використання цифрових інструментів дистанційного навчання в освітньому процесі ЗВО є актуальною, проте вивченою ще недостатньо. Це і зумовило вибір теми магістерської кваліфікаційної роботи *«Використання цифрових інструментів дистанційного навчання в освітньому процесі закладів вищої освіти»*.

Мета: розкрити теоретичні основи цифрових інструментів дистанційного навчання та запропонувати методичні рекомендації щодо формування готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням цифрових інструментів дистанційного навчання.

Завдання дослідження.

1. Проаналізувати теоретичні аспекти дистанційного навчання, понять «цифровізація вищої освіти» та «цифрові інструменти».

2. Розкрити проблему формування готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням цифрових інструментів дистанційного навчання.

3. Обґрунтувати педагогічні умови формування готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням цифрових інструментів дистанційного навчання.

4. Здійснити емпіричне дослідження щодо формування готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням цифрових інструментів дистанційного навчання.

5. Запропонувати методичні рекомендації щодо формування готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням цифрових інструментів дистанційного навчання.

Об'єктом дослідження є використання цифрових інструментів дистанційного навчання в освітньому процесі ЗВО.

Предметом дослідження – формування готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням цифрових інструментів дистанційного навчання.

Методи дослідження. Для досягнення мети та розв'язання завдань дослідження використано такі методи:

– *теоретичні* – аналіз психологічних та педагогічних джерел з метою обґрунтування актуальності проблеми дослідження та визначення сутності понять «готовність» та «готовність до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту»; порівняння, систематизація та узагальнення наукових джерел щодо проблеми дослідження;

– *емпіричні* – анкетування, педагогічне спостереження, вивчення документації ЗВО та результатів педагогічної діяльності з метою визначення проблеми сформованості готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням цифрових інструментів дистанційного навчання;

– *методи математичної статистики* – з метою статистичної обробки отриманих результатів дослідження.

Експериментальна база дослідження. У дослідженні взяли участь студенти магістратури першого року навчання, які навчаються в Національному університеті фізичного виховання і спорту України, в кількості 40 осіб.

Наукова новизна: у межах даного дослідження уточнено поняття: «готовність» та «готовність до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту».

Практичне значення нашого дослідження полягає в обґрунтуванні педагогічних умов та розробленні методичних рекомендацій щодо формування готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням цифрових інструментів дистанційного навчання.

Апробація результатів дослідження. Симоненко С. О. Теоретичні аспекти моделей дистанційного навчання. *Сучасна гуманітарна наука в інтерпретації молодих дослідників: зб. доповідей учасників Всеукр. студентсько-учнівської наук.-практ. онлайн конф.* (Київ, 10 квітня 2025 року). Київ, 2025. С. 239–241.

Структура і обсяг магістерської роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаної літератури загальною кількістю 68 найменувань; 1 додатку. Повний обсяг роботи – 96 сторінок. Ілюстрована 11 рисунками, містить 2 таблиці.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЦИФРОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

1.1. Теоретичні основи дистанційного навчання

Нині, всупереч найскладнішому періоду в історії нашої країни, у ЗВО, залежно від безпекової ситуації, здійснюється освітній процес у дистанційному чи змішаному форматі. Організація освітнього процесу в офлайн, онлайн чи змішаному форматі в умовах воєнного стану є справжнім випробуванням для національної освітньої системи. Домінантна вимога його подолання пов'язана з розвитком цифрової та дистанційної освіти, апробацією сучасних методик навчання з використанням інформаційно-комунікаційних технологій.

Насамперед, уточнимо тлумачення понять «дистанційна освіта» та «дистанційне навчання». Наукова література пропонує розрізняти ці терміни.

Згідно Концепції розвитку дистанційної освіти в Україні, дистанційна освіта це: «форма навчання, рівноцінна з очною, заочною, вечірньою та екстернатом, що реалізується, переважно, за технологіями дистанційного навчання, які складаються з педагогічних й інформаційних технологій дистанційного навчання»; характеризується можливістю здобуття знань без необхідності відвідування закладу освіти, в час, який є для здобувача зручним, із використанням комп'ютерних, інформаційно-цифрових і телекомунікаційних технологій [28].

Наукова література поняття «дистанційна освіта» розкриває, як освітню систему, що забезпечує здобуття комплексу компетентностей шляхом дистанційного засвоєння навчального матеріалу із застосуванням адаптованих методик навчання, засобів передачі знань, що об'єднані організаційно, методично та технічно. Якість такої освіти залежить від якості змісту освіти, технологій навчання, технічного забезпечення та методики викладання тощо [2].

У ЗВО дистанційну освіту визначають, як процес та результат засвоєння здобувачами освіти відповідної системи професійних знань у віддаленому режимі за допомогою цифрового освітнього середовища [44, 211].

Особливістю дистанційної освіти є гнучкість, що дає можливість здобувачам освіти обирати найзручніший для них формат навчання (час, місце, режим, термін) та самостійно формувати індивідуальний навчальний план (із передбачених освітньою програмою навчальних дисциплін) [34].

Л. Унгурян, Г. Чернецька та І. Науменко дистанційну освіту характеризують як гнучке поєднання самостійної пізнавальної діяльності здобувачів освіти із різними джерелами інформації, навчальними матеріалами, спеціально укладеними для конкретного курсу; оперативну й систематичну взаємодію здобувачів освіти з викладачем курсу; обмін думками, інформацією за допомогою мережі Internet [61].

До чинників, які впливають на якість дистанційної освіти, В. Мельничук відносить розуміння сутності дистанційної освіти та її дидактичних особливостей, використання найефективніших педагогічних технологій, адаптованих до сучасних умов, а також розробку власних технологій дистанційного навчання [44, с. 296].

Дистанційне навчання – це: «система педагогічних та цифрових технологій, електронних і паперових освітніх ресурсів, що забезпечують організацію процесу віддаленого навчання і самонавчання, взаємодію всіх його учасників з метою досягнення очікуваних результатів; індивідуалізований процес набуття знань, умінь і навичок та способів пізнавальної діяльності особи, що відбувається переважно за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників освітнього процесу у спеціально створеному середовищі, яке функціонує на базі сучасних психолого-педагогічних й інформаційно-комунікаційних технологій» [48].

Низка науковців доводить, що дистанційне навчання – це освітній процес, при якому всі навчальні заняття чи їхня частина здійснюється із застосуванням

інформаційних технологій та територіальної роз'єднаності викладача і здобувачів освіти [44].

В. Кухаренко стверджує, що: «дистанційне навчання» є отриманням освітніх послуг без відвідування закладу освіти за допомогою сучасних інформаційних технологій» [17, с. 135];

Дистанційне навчання характеризують як організований освітній процес, що дає можливість задовольнити освітні потреби здобувачів у навчальній діяльності, незалежно від їхнього місця розташування відносно установ освіти. Здійснюється дистанційне навчання згідно чинних освітніх програм і передбачає провадження освітньої діяльності відповідно до освітнього стандарту; його відмінність від очного в тому, що воно реалізується із застосуванням комп'ютерних та інформаційно-цифрових технологій [39].

Дослідники І. Ушкаленко та Ю. Зелінська розкривають дистанційне навчання як форму навчання, яка є оптимальною для тих здобувачів освіти, які мають намір продовжувати освітню діяльність, проте не мають можливості відвідувати заклад освіти регулярно [60].

А. Рибалко також дистанційне навчання вважає формою навчання, в основу якої покладено застосування комп'ютера, комп'ютерних і телекомунікаційних технологій, що дає можливість встановити і налагодити інтерактивну взаємодію між науково-педагогічним працівником і здобувачами освіти на різних етапах навчання [50].

До домінантних принципів дистанційного навчання відносять: самостійність, науковість, доступність, наочність, систематичність, індивідуалізацію й активність учасників освітнього процесу [44, с. 211].

Р. Маятін, Т. Лисенко, О. Дмитрієнко до означених принципів додають принцип розвивального навчання, диференціації, зв'язок теорії з практикою, демократизацію, оптимізацію освітнього процесу, інтерактивність та нетрадиційність системи навчання [39].

Дослідник В. Кухаренко переконаний, що дистанційне навчання, як комплекс педагогічних технологій, ґрунтується на принципах комп'ютерного та

відкритого навчання, на застосуванні прийомів активного спілкування, що дає можливість організувати і реалізувати якісний освітній процес [33].

Подібне визначення знаходимо в О. Павленка: дистанційне навчання є технологію, що ґрунтується на принципі відкритого навчання, передбачає активне застосування комп'ютера та цифрового навчального матеріалу, а також матеріалу, укладеного відповідно до освітніх програм. За дистанційного навчання має бути можливість надання здобувачам освіти навчальних матеріалів, як під час спілкування в реальному часі, так і незалежно від нього [46].

Формами дистанційного навчання є:

- кореспондентська (навчальні матеріали здобувачі освіти отримують поштою і опрацьовують їх у довільному режимі);
- електронна (доступ до навчальних матеріалів здобувачі освіти отримують через комп'ютер);
- онлайн-навчання (навчальний матеріал здобувачам освіти доступний у діалоговому режимі із забезпеченням зворотного зв'язку з викладачем) [36, с. 142].

За дистанційного навчання метою ЗВО є забезпечення постійного зворотного зв'язку науково-педагогічних працівників зі здобувачами освіти із використанням синхронної (передбачає одночасну взаємодію у web-середовищі учасників освітнього процесу через чат, аудіо-, відеоконференції, соціальні мережі тощо) та асинхронної (здійснюється через електронну пошту, форум, соціальні мережі тощо) моделі освітньої діяльності [44, с. 84].

Синхронне навчання передбачає одночасне залучення до процесу навчання викладачів та здобувачів освіти у вигляді вебінарів, віртуальних аудиторій, конференцій тощо, до переваг яких можна віднести взаємодію в реальному часі між суб'єктами освітнього процесу, встановлення миттєвого зворотного зв'язку з викладачами, наставниками, активну участь у дискусіях. Недоліками цієї форми є наявність доступу до технологій, що використовуються для організації синхронного навчання та необхідного

технічного оснащення, відповідних додатків, що призначені для дистанційного навчання [39].

Асинхронне навчання від синхронного відрізняється тим, що не вимагає від учасників педагогічної взаємодії одночасної участі в навчальних заходах. Проте, здобувачі освіти мають можливість самостійно вивчати навчальний матеріал із певного освітнього компоненту в час, який є для них зручним, у власному темпі. Окрім матеріалу, який надається науково-педагогічним працівником, здобувачі освіти мають можливість використання ресурсів віртуальних міжнародних бібліотек, онлайн баз даних тощо. Серед недоліків цієї форми: наявність високого рівня самоорганізації та самодисципліни, відсутність взаємодії між викладачем і здобувачами освіти, з одногрупниками; затримка консультування або відгуку з боку викладача [37].

На думку І. Малої, дистанційне навчання характеризується:

- гнучкістю;
- модульністю (поділ навчального матеріалу);
- можливістю одночасного навчання широкої аудиторії за допомогою застосування інформаційно-комунікаційних технологій;
- технологічністю, що забезпечується інноваційно-інформаційними технологіями;
- оптимізацією освітнього процесу завдяки «концентровано-уніфікованому поданню навчального матеріалу»;
- соціальною рівністю (можливість навчатися, незалежно від місця проживання, соціального статусу чи стану здоров'я);
- зміною позиції науково-педагогічного працівника (викладач орієнтований на реалізацію ролі наставника (тьютора) і консультанта, який здатний гармонізувати пізнавальний процес, систематично удосконалюючи подання матеріалу, підвищуючи творчий складник;
- позитивним впливом на аудиторію;
- ефективністю [36, с. 137].

До означених характеристик дистанційного навчання можна також віднести наступні:

– нерегламентованість (за рахунок відкритого доступу до навчального матеріалу, кількість часу, відведеного на його опанування індивідуальна);

– паралельність (можливість набуття освіти без відриву від виробництва);

– всеосяжність (за рахунок відкритого доступу до інформаційної мережі одночасний доступ до значної кількості інформаційних джерел);

– економічність (під час здійснення освітнього процесу ефективно використання навчальних приміщень за рахунок застосування комп'ютерних технологій, які повноцінно замінюють навчальні аудиторії та надають можливість не змінювати місце перебування);

– інтернаціональність (доступ до навчання незалежно від національної належності здобувачів освіти за рахунок можливості її експортувати в інформаційну мережу) [31].

Дослідник А. Заболоцький, характеризує показники якості дистанційного навчання, до основних його характеристик відносить можливість своєчасного надання допомоги здобувачам освіти під час дистанційного навчання; постійний доступ до платформи, де розміщений дистанційний навчальний курс; структурованість, а також гнучкість дистанційного курсу [18, с. 222].

Під час дистанційного навчання досягненню якості взаємодії «викладач – студент» сприяють зовнішні (пов'язані з функціонуванням системи дистанційної освіти) і внутрішні (пов'язані із взаємодією викладача та здобувачів освіти) чинники.

Зовнішніми чинниками є: адміністративні (інноваційність адміністративно-управлінських рішень щодо дистанційної освіти); нормативно-правові (постійне та своєчасне нормативно-правове регулювання актуальних проблем дистанційної освіти); матеріально-технічні (сучасна матеріально-технічна оснащеність ЗВО, постійна технічна підтримка); кадрові (підвищення рівня готовності науково-педагогічних працівників до роботи в цифровому

середовищі; психологічний, методичний супровід дистанційного освітнього процесу) [2].

Внутрішні чинники поділяють на дидактичні й особистісні. Дидактичні насамперед пов'язані із розробкою оптимальної моделі дистанційних курсів (створення навчального контенту, дизайну, підбір ресурсів і елементів), вибором методів зворотного зв'язку, конструюванням технологічних етапів реалізації курсу, застосуванням прийомів стимулювання і активізації освітньої діяльності здобувачів, розробкою системи академічного супроводу освітнього процесу. Особистісні чинники відображають цілі та рівень мотивації суб'єктів дистанційної освіти, стилі навчання і спілкування, сформовані компетентності у сфері цифрової освіти, особистісні якості, що забезпечують успішність навчально-професійної діяльності (організованість, цілеспрямованість, відповідальність тощо) [2].

Перейдемо до розкриття моделей дистанційного навчання. Так З. Курлянд, під поняттям «ідеальна модель дистанційного навчання» пропонує розуміти модель, що реалізується в інтегрованому освітньому середовищі, з визначенням ролі базових компонентів: організаційних, педагогічних, методичних, технологічних, друкованих матеріалів, телебачення із застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій та допомагають досягти найвищих показників якості освіти [31].

За дослідженнями Н. Маятін, Т. Лисенко, О. Дмитрієнко [39] розглянемо моделі навчання, зокрема й ті, що передбачають використання інформаційно-комунікативних технологій:

– змішана передбачає інтегрування очних та дистанційних форм навчання. Нині ця модель характеризується як найперспективніша, оскільки її використовують як викладачі ЗВО, так і учителі середньої освіти. Модель надає можливості викладачу самостійно планувати освітню діяльність здобувачів освіти, визначаючи дистанційні й очні форми навчання та складники навчального матеріалу, який здобувачами буде опрацьовано самостійно, а який під керівництвом педагога;

– мережева модель безпосередньо пов'язана з використанням інформаційної мережі і застосовується тоді, коли організація очної чи заочної форми навчання неможлива. Вона є досить актуальною для здобувачів освіти з певними обмеження, пов'язаними або з фізичними вадами розвитку, або з неможливістю відвідування закладу освіти очно. Мережева модель передбачає розроблення дистанційного курсу з чітким розмежуванням форм роботи, які будуть використані у процесі її опанування;

– поєднання мережевого навчання та кейс-технологій передбачає використання не тільки світової інформаційної мережі, а і друкованої навчальної літератури (підручники, довідники, навчальні посібники, навчально-методичні посібники);

– інтерактивне телебачення передбачає використання телевізійного обладнання, відеокамер. Така форма вимагає значних фінансових затрат, але створює імітацію, подібну до очної форми навчання.

Р. Горбатюк та Л. Романишеною запропоновано модель дистанційного навчання, що ґрунтується на підцільовій системі, де змістова підсистема охоплює мотиваційно-ціннісний, когнітивний, креативний та рефлексивно-діяльнісний компоненти. Функціональна підсистема представлена функціями моделі, що співвідносяться з комунікативними якостями особистості: ціннісно-змістова, адаптаційна, орієнтаційна, когнітивна, стимулювання, ідентифікації й персоніфікації. Організаційна підсистема представлена формами та методами організації дистанційного навчання, оцінювальна визначає критерії оцінки ефективності впровадження моделі та досягнень здобувачів освіти [11].

В. Терезовським та Н. Луковою-Чуйко основним компонентом моделі організації дистанційної освіти визначено відкрите навчання, тобто комп'ютерне навчання, активне спілкування між педагогами та здобувачами освіти, з можливим застосуванням сучасних телекомунікаційних технологій [59].

Модель організації мережевого курсу дистанційного групового навчання передбачає наступні компоненти:

– цільовий визначає мету навчання, яке реалізується за допомогою дистанційної освіти, що є бездоганним інструментом у організації безперервного навчання;

– змістовий залежить від об'єкта освітнього процесу, сфери діяльності та, крім формування системи компетентностей, має здійснюватися розвиток критичного та логічного мислення, уваги, уяви, самоорганізації здобувачів освіти тощо;

– діяльнісний передбачає набуття знань і формування компетентностей у процесі активної діяльності здобувачів освіти. За реалізації дистанційної освіти завдання мають бути різнорівневими, професійно спрямованими;

– діагностично-оцінювальний передбачає контроль рівня навчальних досягнень здобувача освіти за допомогою цифрових інструментів;

– соціально-емоційний, який передбачає зворотний зв'язок між викладачем і здобувачами освіти за рахунок організації навчальних занять із використанням комунікативних додатків, таких як Google Meet, Zoom тощо. [56].

Наголосимо на недоліках дистанційної освіти: обмежений візуальний контакт; обмежені технічні можливості, що призводять до затримок у передаванні звуку, графіки і відео; залежність успішності в навчанні від навичок володіння комп'ютером; низький рівень самодисципліни здобувачів освіти [62, с. 206].

Також хочемо звернути увагу на проблемах, які можуть виникати з організацією дистанційного навчання, зокрема в умовах воєнного стану. Найбільш поширеними є: доступ до мережі Інтернет; неможливість навчатися через службу у Збройних Силах України, зайнятість волонтерською діяльністю, перебування в підрозділах територіальної оборони тощо; проживання на тимчасово окупованих територіях; недостатнє володіння викладачами сучасними інформаційними технологіями тощо [44, с. 54].

1.2. Сутність понять «цифровізація вищої освіти», «цифрові інструменти»

Процеси цифровізації освіти активно відбуваються у вищій школі. Вони є результатом впливу двох чинників: з боку попиту на характеристики фахівців з ринку праці («використання») та з боку пропозиції цифрових освітніх послуг їх провайдерами («доступ»).

Цифровізація вищої освіти має низку переваг, які передусім сприяють досягненню Цілей сталого розвитку:

- зменшення соціальної нерівності і зростання рівня соціальної інклюзії, що є наслідком забезпечення здобувачів ЗВО вільним доступу без географічних обмежень до відкритих освітніх ресурсів і систем та інформації цифрового освітнього середовища [40];

- зростання ВВП та сприяння загальному економічному розвитку країн завдяки підвищенню рівня освіченості населення.

Для здобувачів вищої освіти цифровізація сприяє:

- розвитку технологічних і цифрових компетентностей, що є необхідні для конкуренції на ринку праці;

- індивідуалізації та диференціації навчання, адже здобувачі освіти мають можливість розвиватися згідно своїх уподобань та можливостей, оптимізувати варіанти вибудови індивідуальних освітніх траєкторій, зокрема за допомогою застосування інструментарію неформальної освіти;

- інтерактивності навчання. Цифрові інструменти та технології навчання сприяють спілкуванню між учасниками освітнього процесу, організації спільного навчання, надають можливість конструктивного зворотного зв'язку; уможливають поєднання візуальних чи «просторових», аудіальних, кінестетичних чи текстових і «тактильних» інструментів;

- підвищенню уваги та залученості здобувачів освіти через взаємодію з оточенням. Симуляція освітнього середовища з використанням цифрових інструментів полегшує навчання та сприяє отриманню нових знань і формуванню компетентностей;

– недорогому способу доступу до освіти, адже цифровізація знижує витрати студентів на транспорт, проживання та загальну вартість навчання у ЗВО [55].

Цифровізація ЗВО дозволяє їм:

– підтримувати професійний рівень та цифрову грамотність науково-педагогічних працівників через надання можливості обміну педагогічним досвідом та інноваціями у процесі побудови сучасного цифрового освітнього середовища;

– покращувати ефективність управління й організації діяльності;

– економити ресурси для створення освітнього та дослідницького середовища завдяки віддаленій роботі викладачів і частини персоналу, можливість дешево та швидко створювати віртуальні прототипи для віддаленої співпраці, повторювати експерименти декілька разів, скільки це можливо без обмеження просторових, фінансових, часових, фізичних та інших ресурсів;

– сформувати у ЗВО мобільні структури управління освітнім процесом тощо [40].

Перейдемо до розкриття поняття «цифровізація вищої освіти». Так Е. Торінг, Р. Рудольф та Д. Фогль під цим поняттям розуміють застосування інформаційних технологій для підтримки викладання та навчання (навчання зі зміщенням у часі через цифрові матеріали та анотації чи взаємодія в аудиторії в режимі реального часу) [66].

В. Бабаєв, Г. Стадник та Т. Момот цифровізацію вищої освіти розуміють як цифровий освітній простір, де відбувається взаємодія викладача та здобувачів освіти на онлайн-платформах, що є одним із інструментів управління освітнім процесом і контентом [4].

Науковці Г. Шанділя та А. Шривастава термін «цифровізація вищої освіти» трактують як модернізацію, реформування та трансформацію, а також вирішення проблем та ухвалення рішень у вищій освіті завдяки цифровим технологіям [65].

Дослідник Н. Угур вважає, що поняття «цифровізація вищої освіти» передбачає трансформацію освітнього та управлінського процесу, соціальних практик у ЗВО, обумовлену впровадженням цифрових технологій [67].

Отже, однією з найважливіших тенденцій розвитку сучасної освіти є впровадження цифрових технологій. Адже, вони сприяють інтенсифікації навчання, підвищують якість сприйняття і засвоєння знань, роблять освітній процес мобільнішим та індивідуальнішим. Проте, цифрові технології не замінюють викладача, а лише доповнюють його роль. Адаптивність, інтерактивність та керованість є домінантними характеристиками освітнього процесу з використанням цифрових інструментів. Завдяки ним можна поєднувати групову й індивідуальну роботу, а також забезпечувати навчання без часових обмежень. Цифрові інструменти відкривають нові можливості для розвитку педагогіки: роблять освітній процес привабливішим, автоматизують певну частину рутинної роботи, сприяють миттєвому зворотному зв'язку та в цілому підвищують ефективність управління освітнім процесом [7].

Т. Близнюк у навчальному посібнику «Цифрові інструменти для онлайн і офлайн навчання» [7] робить огляд теоретико-практичного матеріалу щодо застосування цифрових технологій у освітній діяльності електронних ресурсів, зокрема Kahoot, Mentimeter, Flipgrid, називаючи їх у одному випадку цифровими інструментами, а в іншому технологіями.

Вживають як синонімічні поняття «цифрові інструменти» та «інформаційно-комунікаційні технології» й авторки статті «Цифрові інструменти для створення та підтримки середовища освіти для демократичного громадянства у європейських країнах» О. Гриценчук та О. Овчарук [12].

Під цифровими інструментами розуміють абсолютно різне програмне забезпечення: від графічних редакторів до соціальних мереж, від онлайн-енциклопедій до пошукових систем – робить висновок А. Гуралюк [13], яку ми і будемо поділяти в межах нашого дослідження.

Щорічно, за результатами відкритого опитування, публікується список найкращих цифрових інструментів для навчання (<https://toptools4learning.com/top-tools-by-category/>). Інформаційні дані за 2024 рік представлено у рисунку 1.1. А у таблиці 1.1 представлені кращі 12 цифрових педагогічних інструментів.

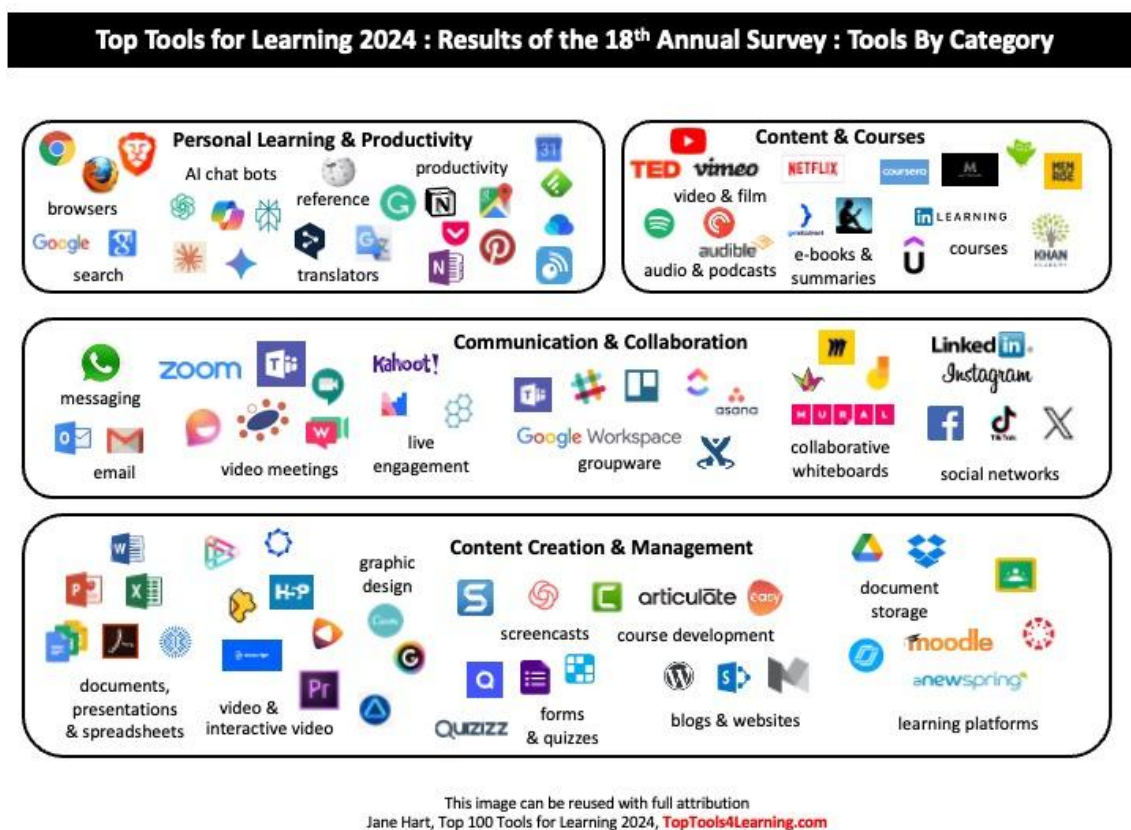

Рис.1.1. 100 найкращих цифрових інструментів для навчання 2024. Результати 18-го щорічного опитування [58].

Дослідники І. Сокол та К. Стадниченко для дистанційного навчання пропонують використовувати такі цифрові інструменти [54]:

- для запису відеоролику програми захоплення екрану: ScreenRecorder, FlashBack, Bandicam, Debut тощо;
- для запису аудіо інструкцій: Audacity, Dolby On, Reverb та ін.

Таблиця 1.1

Перші 12 позицій рейтингу цифрових педагогічних інструментів [58]

№	Інструмент	Опис
1	YouTube	Платформа для розміщення та обміну відео
2	Пошук Google	Пошукова система
3	Microsoft Teams	Корпоративна платформа для співпраці
4	ChatGPT	ШІ-чат-бот, який розуміє і генерує текст природною мовою
5	Штепсельна розетка	Програмне забезпечення для презентацій Microsoft
6	LinkedIn	Професійна соціальна мережа
7	Wikipedia	Онлайн-енциклопедія
8	Word	Програмне забезпечення для документації Microsoft
9	Google Docs, Google Drive	Офісний пакет/платформа для обміну файлами
10	Zoom	Платформа для відеозустрічі
11	Canva	Графічний інструмент
12	Spotify	Платформа аудіо/подкастів

Такі сервіси також можна застосовувати і для надання практичних робіт у асинхронному режимі. Відеоролики можна зробити інтерактивними за допомогою відповідних засобів сервісів PlayPosit, Wordwall, Narakeet, Edpuzzle тощо. Більшість із цих сервісів можна використати як конструктори з метою підготовки інтерактивних вправ. З такою ж метою рекомендують сервіси PurposeGames, Vaamboozle, ClassTools. Для надання навчального матеріалу доцільним є використання скрайбінгу PowToon, карт знань XMind, Mind42, MindMup, LucidChart, анімованих та інтерактивних презентацій Genially та Prezi. З метою перевірки знань здобувачів освіти зручно використовувати сервіси з автоматичною перевіркою відповідей: Quizziz, Kahoot!, ClassTime,

Zzish/Quizalize. Для забезпечення миттєвого відгуку й підтримання технології «мозкової атаки» доречно використати сервіси Mentimeter та Flipgrid.

Для навчання командної роботи актуальним і продуктивним науковці вважають Google Drive, OneDrive, онлайн-дошки, групові колекції тематичних матеріалів. Наприклад, побудувати онлайн колективну карту пам'ятників, що присвячені інформаційно-комунікаційним технологіям (застосування Google Maps); створити презентацію на тему «Комп'ютерні віруси» (застосування Google презентацій, Sway); створити проєкт «Історія обчислювальних і комп'ютерних пристроїв» (застосування OneNote).

За дистанційного формату освіти варто використовувати сучасні цифрові педагогічні інструменти, що дають можливість застосовувати різні форми і методи навчання, зокрема: інтерактивні вправи, віртуальні квесткімнати, онлайн-кросворди, онлайн-пазли, 3D-ролики, QR-коди, хмара слів тощо [54].

Автори методичного посібника «Цифрові інструменти у роботі з творчою молоддю» [7], виокремлюють кілька груп цифрових педагогічних інструментів (інструменти цифрової комунікації). До першої групи відносяться синхронні (чати, месенджери, відео- та аудіоконференції, вебінари, інтерактивні дошки, додатки спільного доступу, голосування) й асинхронні (дискусійний форум, електронна пошта, блог, вікі, вебкастинг). До другої – інструменти сторітелінгу:

– Piktochart – онлайн-інструмент візуального сторітелінгу, який є інструментом для підготовки презентацій та інфографіки;

– Smore, який надає можливість створити інфографіку та зображення, що допоможуть зробити контент привабливішим для аудиторії, а також має динамічний блог з корисними порадами про візуальний сторітелінг і дизайн;

– Canva – конструктор інфографіки, що є простим у використанні онлайн-інструментом та підходить для різноманітних дизайнерських завдань – від підготовки брошур до презентацій. Також він має багату бібліотеку зображень, шрифтів й іконок;

– Vizualize.me, що є конструктором інфографіки для резюме. Він легкий і простий у використанні, імпортує дані з особистого профілю користувача в LinkedIn та застосовує ці дані для формування візуального продукту.

Ще одна група – інструменти гейміфікації. До них відносять інтерактивні ігрові тренажери та квести, додатки з інтерактивними квестами (Actionbound, ClueKeeper). За допомогою цих додатків можна створити навчальну гру-квест у браузері, яка буде доступною у додатку на мобільному телефоні [7].

Дослідження О. Viberg та А. Grönlund [68, с. 356] вивчає феномен гейміфікації в освітньому процесі, адже елементи гри створюють потужну мотивацію до навчання. Автори статті акцентують увагу на тому, що всупереч різноманітності ігрових підходів у освітньому процесі, вони і нині недостатньо досліджені, проблеми впливу та якості здобутих знань у результаті гейміфікованого навчання ще до кінця не розв'язані, що потребує певних сприятливих технологічних умов і розроблення відповідних програмних продуктів. Також було відзначено, що для ефективного інтерактивного навчання здобувачів вищої освіти необхідно надавати доступ до якомога більшого спектру різних інтерактивних програм чи середовищ.

А. Кубаєнко констатує, що цифрове освітнє середовище включає набір інформаційних технологій, застосування яких має задовольняти умови реалізації професійної освітньої програми, сприяти формуванню у здобувачів освіти загальних та професійних компетентностей. До таких інформаційних технологій науковець відносить: програми для відеоконференцій (Zoom, Skype тощо); платформи для навчання (Moodle); месенджери (WhatsApp, Viber тощо). У сучасних умовах воєнного стану ЗВО ефективно застосовують освітню платформу Moodle, адже вона безкоштовна, має зрозумілий і простий набір інструментів, дає можливість структурувати і проєктувати освітній курс самостійно» [44, с. 260–261]

Відповідно до функцій цифрових інструментів у освітньому процесі ЗВО вони можуть бути об'єднані таким чином:

– інформаційні технології, що приймають та доставляють інформацію. Збереження інформації відбувається на університетських і корпоративних серверах та ПК, що застосовуються для індивідуальної освітньої роботи;

– комунікаційні та інтерактивні технології, які забезпечують взаємодію користувачів. Інформація зберігається у мережі (чи на «хмарі»), що розширює доступ до неї користувачів. Технології є соціально орієнтованими, забезпечуючи web-зв'язки користувачів;

– соціальні програмні технології, які забезпечують підтримку групових форм освітньої діяльності. Окремі з цих технологій є програмами для індивідуального використання, призначеними для асинхронної та синхронної комунікації. Нині вони є системами менеджменту навчання (LMS), віртуальними навчальними просторами (VLE). Представляють технології цього класу й інструменти Web 2.0. Соціальні програмні технології дозволяють використовувати методи індивідуального та групового навчання (синхронні чати, відеоконференції, віртуальні класні кімнати тощо) [52].

Нині поширеними цифровими інструментами є чотири покоління D-технологій у вищій освіті:

– Покоління 1. Застосування базової технології: web-сайтів та комп'ютеризованого навчання.

– Покоління 2. Корпоративні системи: менеджменту навчального контенту (CMS) та системи менеджменту навчання (LMS).

– Покоління 3. Фрагментація та диверсифікація функцій освітніх технологій: Е-портфоліо, соціальні медіа технології, MOOC.

– Покоління 4. Дистрибутивні D-технології: компетентнісні моделі, адаптивне навчання та дистрибутовані (розподілені) інфраструктури [52].

Зауважимо, що цифрові освітні середовища не можуть ефективно функціонувати без активної участі викладачів, що потребує відповідного рівня освоєння ними нових технологій. Для успішного управління освітнім процесом необхідним є існування постійного трансферу нових освітніх технологій, упровадження цифрових середовищ та інструментів у освітній процес, розробка

критеріїв цифрової компетентності та налагодження постійної програми підвищення кваліфікації для викладачів.

Висновки до розділу першого

1. Отже, *дистанційне навчання* є спеціально організованим, цілеспрямованим та керованим процесом синхронної й асинхронної взаємодії викладача та здобувачів освіти в межах освітнього процесу на основі використання цифрових інструментів.

До домінантних *принципів* дистанційного навчання відносять: самостійність, науковість, доступність, наочність, систематичність, індивідуалізацію й активність учасників освітнього процесу, принцип розвивального навчання, диференціації, зв'язок теорії з практикою, демократизації, оптимізації освітнього процесу, інтерактивності та нетрадиційності системи навчання, комп'ютерного та відкритого навчання.

Формами дистанційного навчання є кореспондентська, електронна, онлайн-навчання, синхронна, асинхронна; *характеристиками*: гнучкість, модульність, можливість одночасного навчання широкої аудиторії, технологічність, оптимізація освітнього процесу, соціальна рівність, зміна позиції викладача, позитивний вплив на аудиторію, ефективність, нерегламентованість, паралельність, всеосяжність, економічність, інтернаціональність, можливість своєчасного надання допомоги студентам, постійний доступ до платформи, структурованість тощо.

Під час дистанційного навчання досягненню якісної взаємодії «викладач – студент» сприяють зовнішні (пов'язані з функціонуванням системи дистанційної освіти) і внутрішні (пов'язані з взаємодією викладача та здобувачів освіти) *чинники*.

Моделями дистанційного навчання є змішана, мережева, модель поєднання мережевого навчання та кейс-технологій, інтерактивного телебачення. Залежно від мети, яку ставить дослідник, моделі дистанційної освіти можуть передбачати відповідні компоненти.

2. З'ясовано, що цифровізація вищої освіти сприяє розвитку технологічних і цифрових компетентностей здобувачів освіти, індивідуалізації та диференціації навчання, інтерактивності навчання, підвищенню уваги та залученості студентів через взаємодію з оточенням, недорогому способу доступу до освіти тощо. Цифровізація ЗВО дозволяє підтримувати професійний рівень та цифрову грамотність викладачів; покращувати ефективність управління й організації діяльності; економити ресурси для створення освітнього та дослідницького середовища; сформувати у ЗВО мобільні структури управління освітнім процесом.

Під *цифровізацією вищої освіти* розуміють цифровий освітній простір, де відбувається взаємодія викладача та здобувачів освіти на онлайн-платформах. Це передбачає трансформацію освітнього та управлінського процесу, соціальних практик у ЗВО. Під *цифровими інструментами* розуміють абсолютно різне програмне забезпечення: від графічних редакторів до соціальних мереж, від онлайн-енциклопедій до пошукових систем. Групами цифрових інструментів у освітньому процесі ЗВО є такі: інформаційні технології, комунікаційні та інтерактивні технології, соціальні програмні технології, що у свою чергу складаються із різного роду сервісів.

РОЗДІЛ 2.

ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ЗВО

2.1. Формування готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням цифрових інструментів дистанційного навчання

В аспекті дослідження проблеми підготовки фахівців у вищій школі до професійної діяльності готовність визначається як складне соціально-педагогічне явище, єдність особистісних та індивідуально-психологічних якостей і системи професійних здатностей.

Зауважимо, що в сучасній науковій літературі паралельно співіснують два поняття – «готовність до діяльності» та «підготовленість», що відображають наслідки процесу професійної підготовки. Ми будемо використовувемо поняття «готовність», адже воно характеризує результат професійної підготовки, а не сам процес.

Л. Гапоненко вказує, що готовність є важливим складником професійної діяльності фахівця та вказує, що основними ознаками готовності є такі: інтелектуальні, моральні, вольові якості особистості, позитивний настрій, установки і мотиви, спрямовані на успішне виконання професійної діяльності, достатній рівень оволодіння теоретичними знаннями, компетентностями, здатність до їх продуктивної реалізації під час практичної діяльності [9, с. 22].

Подібною є думка В. Савіцької, яка готовність характеризує як складне, особисте, структурне утворення, що включає мотиви (спрямовують здобувачів освіти на усвідомлення необхідності вирішення завдань), і є результатом їх підготовки у ЗВО до професійної діяльності [51].

Ми поділяємо наукову позицію С. Карасевича, який переконаний, що «готовність» є станом прогнозуючої вибіркової активності особистості на стадії її підготовки до діяльності. Він виникає від моменту визначення мети на основі

усвідомлених потреб та мотивів і розвивається у зв'язку з виробленням особистістю установок, цілей, загальних моделей майбутніх дій та втілення їх у предметних діях, котрі узгоджуються із визначеними способами й засобами діяльності. Науковець констатує, що готовність є ґрунтовною умовою ефективного виконання певної діяльності, фактор професійної зрілості особи, котрий залежний від сукупності внутрішніх і зовнішніх чинників [22].

Науковець А. Кужельний вказує, що з точки зору особистісного підходу готовність: «розглядається як система особистісних якостей майбутнього фахівця, що забезпечують виконання ним функцій, відповідних потребам певної діяльності». Вчений окреслює п'ять характеристик, якими можна диференціювати готовність: довгочасна (стійка) та тимчасова (ситуативна); особистісна й функціональна; практична й психологічна; спеціальна й загальна; фізична й розумова [30].

Дослідник О. Матвієнко розглядає готовність як цілісну систему, що вибудовується як інтегральна цілісність на основі загально-педагогічного (містить складники професійної загально-педагогічної готовності), особливого (володіє власною специфікою, зумовленою закономірностями й особливостями процесу формування готовності викладача до відповідного виду діяльності) та індивідуального (показує залежність готовності від особистісно-професійних характеристик педагога, його підготовки) [38, с. 243].

Т. Лозицька під поняттям «готовність» розуміє результат професійної підготовки, який можна продемонструвати формулою: «готовність = бажання + знання + вміння», що відображає три аспекти готовності: мотиваційний, інформаційний і діяльнісний [35, с. 2–3].

Науковці А. Огнистий, К. Огниста та Е. Маляр під готовністю розуміють результат підготовки як процесу, результат професійного навчання [41, с. 93].

Отже, поняття «готовність» будемо розуміти, як налаштування на виконання певної діяльності, обумовлене мотивами та позитивним ставленням до цієї діяльності; як спрямованість особистості, що містить мотиви,

переконання, погляди, почуття, вольові й інтелектуальні якості, компетентності тощо.

У науковому обігу зустрічається також поняття «готовність фахівця до професійної діяльності». Зокрема, В. Савіцька поняття «готовність фахівця до професійної діяльності» трактує як: «засвоєння ним повного складу соціальних відносин, спеціальних знань і професійних дій, сформованості та зрілості професійно значущих якостей особистості» [51].

Дослідник О. Ажиппо кінцевою метою процесу професійної підготовки фахівця вважає сформовану готовність до професійної діяльності. Він наголошує, що домінантою професійної діяльності є суб'єкт-суб'єктні та суб'єкт-об'єктні взаємини, які визначають можливість розгляду готовності не тільки в якості індивідуально-замкнутої субстанції, але як особистісного утворення, яке є соціально детермінованим і виявляє 3 рівні прояву (згідно діалектики загального, особливого та часткового). Аналіз готовності на рівні загального (соціального) дозволяє виокремити та врахувати типове, на рівні професійного, тобто особливого, – розглянути, як загальне виявляється в специфічних умовах різної професійної діяльності, на рівні індивідуального (часткового) – виявити її суб'єктні прояви (властивості й якості особистості) [1, с. 15].

Дослідники виокремлюють також поняття «професійна готовність», як складне структурне утворення, орієнтоване на успішне та повне виконання різних педагогічних функцій, ядром якого є позитивні мотиви, установки та освоєні цінності професії. До готовності також входять професійно важливі риси характеру, педагогічної здібності, сукупність професійно-педагогічних компетентностей, відповідний досвід їхнього використання на практиці. Професійна готовність поєднує спрямованість на професійну діяльність та стійкі установки на неї [15].

Більш детально доцільно зупинитися на сутнісних ознаках поняття «готовність до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту».

Насамперед зауважимо, що науковці у структурі готовності до професійної діяльності майбутніх фахівців фізичної культури і спорту виокремлюють різну кількість компонентів, і звісно розкривають змістове наповнення її складників залежно від характеру дослідження. На нашу думку, відсутність серед науковців єдиної думки щодо структури готовності майбутніх фахівців фізичної культури і спорту обумовлена складністю та багатогранністю їхньої професійної діяльності.

Дослідник М. Пономаренко професійну готовність майбутніх учителів фізичної культури розглядає в якості інтегративної особистісної якості, що ґрунтується на психологічних, загально-педагогічних та спеціальних знаннях, характеризує усвідомлення сутності й значення фізичної культури і спорту, фізкультурно-оздоровчих технологій, спроможність до професійної діяльності, що забезпечує прагнення майбутнього учителя до її ефективного виконання згідно визначених критеріїв [49].

А. Кашуба, В. Ковальський та А. Вокалюк наголошують, що професійна готовність майбутнього вчителя фізичної культури передбачає такий стан особистості, який віддзеркалює якісні характеристики його свідомості, спрямованості, професійної позиції, іміджу, рівень оволодіння професійно-педагогічними діями [24, с. 146].

Група науковців (В. Курнишев, Т. Палагнюк, О. Гауряк, М. Осадець) визначення поняття «готовність майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності», як особистісної форми інтерпретації змісту освіти, трактують як систему інтегрованих якостей, властивостей і досвіду особистості, що виявляє ознаки методичної і загальної теоретичної готовності до педагогічної діяльності. У структурі готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності вони виокремлюють компоненти: мотиваційний, теоретичний і практично-творчий [32, с. 127–128].

Науковець В. Кисельов, за результатами проведених досліджень, професійну готовність майбутніх учителів фізичної культури характеризує в якості цілісного прояву особистості та комплексу необхідних знань, умінь і

здатностей, результату професійної освіти та соціальної зрілості особистості. Компонентами професійної готовності майбутніх учителів фізичної культури є психологічний, науково-теоретичний, практичний, фізичний і психофізичний складники [25, с. 29].

Науковець В. Іщук у структурі готовності майбутніх учителів фізичного виховання до професійної діяльності, як результату їхньої професійної підготовки, виокремлює такі компоненти: мотиваційно-орієнтаційний, когнітивно-рефлексивний та операційно-діяльнісний. До того ж, психологічна готовність, на думку дослідниці, передбачає мотиваційно-орієнтаційний компонент, науково-теоретична готовність – когнітивно-рефлексивний, практична і фізична – операційно-діяльнісний компонент. Науково-теоретична готовність представлена когнітивно-рефлексивним компонентом і передбачає набуття майбутніми вчителями фізичної культури теоретичних знань (згідно спеціальності та спеціалізації); цілісний комплекс уявлень про себе як професіонала (Я-концепція). Психологічна готовність, тобто мотиваційно-орієнтаційний компонент, у процесі професійної діяльності передбачає виявлення професійних мотивів вибору педагогічної професії, нахилів, потреб до саморозвитку та самовдосконалення. Практична і фізична готовність, операційно-діяльнісний компонент, представлена комплексом здібностей, умінь та навичок, здатностей до професійної діяльності майбутнього вчителя фізичної культури [20, с. 121]. Отже, професійна готовність учителя фізичної культури представлена досить складною структурою, що передбачає психологічну, психофізичну, науково-теоретичну, практичну й фізичну готовність.

Дослідник І. Шурхал структурні компоненти готовності майбутнього фахівця фізичного виховання до професійної діяльності представляє як сукупність мотиваційного (ступінь сформованості мотивації: потреби у здійсненні цієї діяльності та форми їхньої конкретизації: інтереси, мета, прагнення), когнітивного (ступінь сформованості теоретико-методичних знань), практично-діялісного (ступінь сформованості професійно зорієнтованих компетентностей здобувачів освіти) і рефлексивного (здатність здобувача

освіти критично аналізувати особистісні та професійні якості, застосовувати методи і прийоми самоконтролю) [64, с. 267].

О. Безкопильний, О. Поліщук та А. Матусевич у структурі готовності майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності виокремлюють такі структурні компоненти готовності, як: аксіологічний, праксеологічний, гносеологічний та особистісний [6, с. 24].

Дещо по-іншому розглядає структуру готовності майбутніх учителів фізичної культури до створення здоров'язбережувального освітнього середовища закладу загальної середньої освіти науковець Г. Остапенко. Пропонована ним структура складається із мотиваційного, когнітивного, процесуального та рефлексивного компонентів [45, с. 8].

Дослідник О. Атамась структуру готовності майбутніх учителів фізичної культури до впровадження технологій оздоровчого фітнесу представляє такими компонентами: мотиваційно-ціннісний, діяльнісний, когнітивний та особистісний [3, с. 7].

Схожою до попередньої є структура компонентів готовності майбутніх учителів фізичної культури до педагогічної взаємодії в фізкультурно-оздоровчій діяльності Ю. Кравченко, яка містить мотиваційно-ціннісний, змістовий, діялісно-поведінковий, особистісний [29, с. 103].

Структурно-компонентний склад готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи С. Колесник представляє як систему взаємопов'язаних і взаємозумовлених компонентів: ціннісно-мотиваційного, когнітивного, діялісного, особистісного [27, с. 3].

О. Іваненко, проаналізувавши різні структури готовності майбутніх учителів фізичної культури до різних видів діяльності, пропонує таку структуру готовності майбутніх учителів до професійної діяльності: мотиваційний (мотиваційно-ціннісний, мотиваційно-орієнтаційний, аксіологічний) компонент, який демонструє позитивне ставлення до професії, потреби, мотиви, наміри, інтереси до професійної діяльності; когнітивний (змістовий, теоретичний, когнітивно-рефлексивний, гносеологічний), що складається із

системи професійних знань; операційно-діяльнісний (праксеологічний, практично-діяльнісний, діяльнісний, процесуальний, діяльнісно-поведінковий, практично-творчий), який розкриває компетентності, що є необхідні для успішного здійснення професійної діяльності у сфері фізичної культури і спорту; особистісний, що зорієнтований на розвиток системи професійних якостей майбутнього фахівця [19].

Цікавою в аспекті нашого дослідження є структура готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту, що формується у ЗВО із застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій, яку запропонувала Л. Денисова. Це мотиваційний, інформаційно-когнітивний, операційний, емоційно-вольовий та орієнтаційний компоненти [15].

Отже, *готовність до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту*, яка формується в ЗВО з використанням цифрових інструментів дистанційного навчання, є комплексною характеристикою особистості, що полягає в мобілізації її фізіологічних та психологічних систем, мотиваційних, інтелектуальних та компетентнісних ресурсів, а також знань щодо інструментів дистанційного навчання для ефективної освітньої діяльності на засадах активності, інноваційності й результативності.

Структуру готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту, яка формується в ЗВО з використанням цифрових інструментів дистанційного навчання, представляємо такими компонентами:

– *мотиваційний* характеризує наявність потреб і мотивів, цілей, що забезпечують спрямованість магістрів на професійно-творче засвоєння знань з обраного фаху, свідчить про позитивне ставлення до майбутньої професії й, як наслідок, спонукає студентів до професійної самореалізації, удосконалення майстерності та прагнення до досягнення успіху під час вирішення завдань освітньої, спортивної, оздоровчо-рекреаційної, змагальної та інших видів діяльності у сфері фізичної культури і спорту;

– *інформаційно-когнітивний* передбачає наявність у майбутніх магістрів ґрунтовних і міцних знань, що сприяють осмисленню сутності і специфіки

професійної діяльності та дозволяють якісно сформувати професійну компетентність у сфері фізичної культури і спорту;

– *операційно-діяльнісний* характеризує наявність сукупності здатностей, якими мають оволодіти майбутні магістри фізичної культури і спорту з використанням цифрових інструментів дистанційного навчання для реалізації професійних завдань відповідно до обраної спеціалізації;

– *особистісно-вольовий* передбачає наявність у майбутніх магістрів здатності до особистісної саморегуляції та вольового потенціалу, що забезпечать ініціативність, наполегливість та мобілізацію власних сил, спрямованих на досягнення позитивних результатів у майбутній професійній діяльності (рис. 2.1).

Отже, готовність майбутніх магістрів фізичної культури і спорту, яка формується в ЗВО з використанням цифрових інструментів дистанційного навчання, є передумовою ефективності їхньої професійної діяльності на робочому місці, де потрібно демонструвати здатності, сформовані у процесі професійної підготовки.

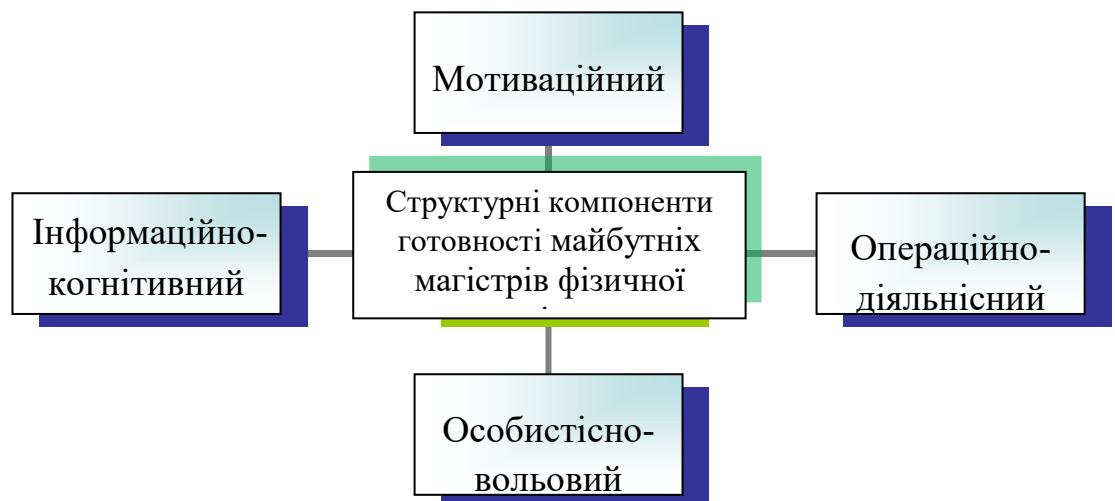

Рис. 2.1. Структурні компоненти готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту, яка формується в ЗВО з використанням цифрових інструментів дистанційного навчання

2.2. Педагогічні умови формування готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням цифрових інструментів дистанційного навчання

Результативність підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту, формування готовності здобувачів вищої освіти до професійної діяльності з використанням цифрових інструментів дистанційного навчання, як результату становлення компетентного фахівця, залежать від створення ефективних педагогічних умов удосконалення освітнього процесу вищої школи.

Дослідник Н. Степанченко сутнісними ознаками поняття «умови» вважає певні середовища, ситуації, оточення, обставини, чинники, що спонукають створення, вдосконалення чи реалізацію явищ або предметів [57, с. 174].

Дещо по-іншому трактує поняття А. Шерудило, який зазначає, що в дидактиці поняття «умова» розкривається в якості сукупності компонентів, факторів освітнього процесу, котрі сприяють успішному навчанню. Науковець розуміє умови в якості необхідних обставин, що спонукають до створення, здійснення, до освіти чогось чи сприяють чомусь. «Педагогічні умови» автор розуміє як сукупність обставин, об'єктивних можливостей, що супроводжують освітній процес в цілому, які відповідним чином структуровані та спрямовані на досягнення означеної мети [63].

Своє бачення «педагогічних умов» має і Т. Осадченко та визначає їх у якості педагогічної категорії, яка конкретизує домінантні характеристики цього поняття, а саме: наявність спрямованих взаємозалежних чинників, можливостей, обставин, що удосконалюють процес професійної підготовки; завершеність та цілісність процесу реалізації обґрунтованих педагогічних умов [43].

С. Карасевич термін «педагогічні умови підготовки майбутніх учителів фізичної культури до фізкультурно-спортивної діяльності» тлумачить як систему зовнішніх обставин професійної фізкультурно-спортивної діяльності,

освітнього процесу в ЗВО та внутрішніх якостей особистості, що є впливовими на результативність і ефективність освітнього процесу [21, с. 59].

Отже, «умова» є сукупністю чинників, факторів, компонентів освітнього процесу, конкретними обставинами й ситуаціями тощо. Домінантними характеристиками цього поняття є: певні чинники, обставини, можливості поліпшення процесу професійної підготовки здобувачів освіти; активний характер та завершеність процесу їхньої реалізації [19].

Дослідник А. Шерудило наголошує, що педагогічні умови завжди підпорядковані внутрішнім та зовнішнім чинникам. До зовнішніх умов щодо готовності майбутніх учителів до використання інноваційних технологій він відносить: зміст навчального матеріалу; особливості організації освітнього процесу; побудову міжособистісної взаємодії учасників освітнього процесу тощо. Відповідно внутрішніми педагогічними умовами є рівень професійної мотивації здобувачів освіти; потреба в самовдосконаленні студентів; уподобання, нахили, зацікавленість здобувачів освіти у професійному зростанні тощо [63].

Відомі української педагогіки А. Алексюк, А. Аюрзанайн та П. Підкасистий вважають, що педагогічні умови є чинниками, що впливають на досягнення мети, та поділяють їх на: зовнішні (позитивні взаємини викладача і здобувачів освіти; місце навчання, його гігієнічні умови; об'єктивність оцінювання освітнього процесу тощо) та внутрішні (особистісні якості здобувачів освіти: характер, уподобання, внутрішня мотивація, нахили, досвід, стан здоров'я, уміння тощо) [42].

О. Іваненко серед зовнішніх педагогічних умов виокремлює взаємодію учасників освітнього процесу і його особливості; зміст навчання; позитивні відносини викладачів і здобувачів освіти; об'єктивність оцінювання, наявність відповідного обладнання тощо. До внутрішніх – особистісні характеристики здобувачів освіти (особливості характеру, стан здоров'я, нахили, мотивація, уміння, уподобання, навички, досвід тощо) [19].

Г. Панченко переконує: під час педагогічних досліджень виокремлюється сукупність педагогічних умов, яка визначається згідно закономірностей функціонування освітнього процесу або певного явища, що вивчається, та унормовується заходами, що спрямовуються на інтенсифікацію властивостей об'єкта, який детерміновані його метою [47].

А. Алексюк, А. Аюрзанайн та П. Підкасистий акцентують увагу на прямому зв'язку педагогічних умов із окресленою метою і вказують, що вплив педагогічних умов виявляє ознаки передбачуваності, ймовірності, адже підвищує вірогідність досягнення запланованого результату [42, с. 135].

Тому, в педагогічних дослідженнях визначається низка умов відповідно до окресленої мети та закономірностей освітнього процесу. Обґрунтовані умови мають прогностичний характер та практично перевіряються (під час експериментальної роботи).

Дослідниця М. Карченкова у своєму дослідженні обґрунтовує такі педагогічні умови формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності:

- здійснення професійно-педагогічної підготовки здобувачів освіти на основі взаємозв'язку практики і теорії, інтеграції професійно зорієнтованих дисциплін, індивідуалізації та диференціації освітнього процесу, різнорівневого підходу в організації та оцінюванні результатів освітньої діяльності здобувачів освіти;
- застосування методів активного навчання;
- використання особистісно зорієнтованих та інтерактивних методів і форм навчання здобувачів освіти;
- упровадження різнорівневого змісту навчальних та практичних завдань, згідно набутих знань та компетентностей здобувачів освіти;
- проведення професійної діагностики та, за необхідності, коригування процесу професійної підготовки здобувачів освіти;
- активізацію самостійної роботи здобувачів освіти із використанням комплексно-диференційованих програм;

– налаштування здобувачів освіти на творчий саморозвиток, самореалізацію і самовдосконалення [23, с.10].

Як бачимо, дослідниця виокремлює такі чинники впливу на готовність щодо професійної діяльності майбутніх учителів фізичної культури як от: чітка організація професійно-педагогічної підготовки; проведення професійної діагностики; застосування сучасних методів навчання та інноваційних технологій; активізація самостійної роботи здобувачів освіти; орієнтація на саморозвиток і самовдосконалення студентів.

Досліджуючи процес формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до олімпійської освіти молодших школярів А. Боднар та Д. Солопчук переконують, що він набуває ефективності за умови реалізації наступних педагогічних обставин:

– створення освітнього середовища, що спрямоване на формування позитивної мотивації до оволодіння знаннями і компетентностями щодо олімпійської освіти молодших школярів;

– оновлення змісту нормативних освітніх компонентів підготовки вчителів фізичної культури питаннями олімпійської тематики та уведення до переліку вибіркового освітніх компонентів спецкурсу «Олімпійська освіта молодших школярів»;

– під час педагогічної практики набуття здобувачами освіти досвіду організації олімпійської освіти молодшими школярами [8, с.100].

Науковець О. Атамась педагогічними умовами формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до упровадження технологій оздоровчого фітнесу вважає:

– інтенсифікацію змісту підготовки за рахунок уведення дисциплін варіативного блоку «Особливості технологій оздоровчого фітнесу» для студентів-бакалаврів і «Фітнес технології у професійній діяльності» для студентів-магістрів;

– розвиток професійного інтересу до впровадження технологій оздоровчого фітнесу;

– сприяння оволодінню досвідом упровадження технологій оздоровчого фітнесу у процесі практичної підготовки [3, с. 8].

Отже, можемо зробити проміжний висновок про те, що науковці домінантними чинниками формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності виокремлюють формування позитивної мотивації й пізнавального інтересу здобувачів освіти; введення в освітні програми вибіркового освітніх компонентів; оволодіння практичним досвідом у процесі практичної підготовки.

Під час дослідження формування готовності студентів до діяльності вчителя фізичної культури П. Джуринський дійшов до висновку, що освітній процес буде ефективним за умови застосування таких педагогічних умов:

- диференційованого підходу до навчання із урахуванням фахового рівня здобувачів освіти;
- розвитку мотивації пізнавальної діяльності здобувачів освіти шляхом застосування особистісно зорієнтованих методів навчання;
- постійного коригування процесу професійно-педагогічної підготовки здобувачів освіти;
- застосування кредитно-модульної системи навчання [16, с. 84].

Науковець С. Колесник акцентує увагу на тому, що ефективне формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи здійснюється за рахунок упровадження таких педагогічних умов:

- формування у здобувачів освіти позитивного ставлення до позакласної діяльності, стійкої мотивації до проведення засідань гуртка із застосуванням анімаційних програм;
- поліпшення змістового наповнення освітнього процесу певними дисциплінами;
- в умовах творчо-креативного розвивального середовища моделювання професійних ситуацій із застосуванням інформаційно-комунікаційних

технологій із метою посилення єдності практичного та теоретичного складників підготовки здобувачів освіти до анімаційно-гурткової роботи [27, с. 119].

Дослідником С. Карасевичем обґрунтовано наступні педагогічні умови підготовки майбутніх учителів фізичної культури до фізкультурно-спортивної діяльності в загальноосвітній школі:

– оволодіння здобувачами освіти теоретичними знаннями про сутність, зміст фізкультурно-спортивної діяльності, методиками проведення занять в умовах закладів загальної середньої освіти з застосуванням інтерактивних форм і методів навчання;

– стимулювання позитивної мотивації, стійкого інтересу і ціннісних орієнтацій майбутніх учителів фізичної культури до фізкультурно-спортивної діяльності на підґрунті використання засобів навчання;

– під час самостійної роботи активізація процесу фізичного самовдосконалення здобувачів освіти [23, с. 60].

Проаналізована робота нам є цікавою в аспекті того, що вчений звертає увагу на такі умови ефективного формування готовності до професійної діяльності, як розвиток позитивної внутрішньої мотивації здобувачів освіти, використання інноваційних технологій, фізичне самовдосконалення здобувачів освіти під час виконання завдань самостійної роботи.

Також наголосимо, що різноманітність педагогічних умов, яку пропонують науковці в межах власних здобутків, пояснюється відмінностями в постановці мети дослідження, вимогами до якості професійної підготовки фахівців фізичної культури і спорту, відмінністю теоретико-методологічних підходів до вирішення заявленої проблеми тощо. Проте, в цілому сукупність обґрунтованих педагогічних (організаційно-педагогічних, психолого-педагогічних тощо) умов у різних дослідженнях має багато спільного, що об'єктивно обумовлено спільністю об'єктів дослідження (формування готовності до певної діяльності), застосуванням філософських, психолого-педагогічних підходів наукового пізнання [23, с. 59].

Для нашої роботи важливим є визначення дистанційного навчання як зовнішнього чинника формування готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням цифрових інструментів. Ми проаналізували педагогічні умови професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури у процесі змішаного навчання, обґрунтовані О. Даниско. Нею виокремлено низка організаційно-педагогічних умов як системи інтеграції змісту, методів, форм та засобів у штучно створеному освітньому середовищі, що забезпечує досягнення поставленої освітньої цілі й результатів навчання. Такими умовами є:

- формування ціннісного ставлення здобувачів освіти до майбутньої професійної діяльності;
- з урахуванням особливостей професійної діяльності оновлення та структурування змісту освітнього контенту;
- застосування в освітньому процесі сучасних педагогічних технологій та електронних освітніх ресурсів;
- розвиток у студентів досвіду взаємодії в комбінованих освітніх середовищах на рівні «студент-контент», «студент-інтерфейс», «студент-студент», «студент-викладач»;
- формування практичного досвіду застосування цифрових технологій і створення персонального інформаційно-освітнього середовища як інструменту інноваційної діяльності майбутнього фахівця, засобу творчого вирішення професійних завдань [14, с. 238].

Отже, О. Даниско зосереджує увагу на фаховій підготовці майбутніх учителів фізичної культури шляхом застосування сучасних педагогічних технологій і електронних освітніх ресурсів, формування практичного досвіду використання цифрових технологій.

Здійснений аналіз досліджень щодо формування готовності до професійної діяльності майбутніх фахівців фізичної культури і спорту надав можливість О. Іваненко визначити педагогічні умови формування готовності до

професійної діяльності майбутніх учителів фізичної культури у процесі змішаного навчання:

- розвиток ціннісно-мотиваційної сфери у процесі змішаного навчання;
- постійне оновлення освітніх програм і активне залучення здобувачів освіти до засвоєння нових освітніх компонентів засобами змішаного навчання;
- використання різних моделей, технік і засобів змішаного навчання з метою формування практичних здатностей майбутньої професійної діяльності за умов цифрового освітнього середовища;
- диференціація й індивідуалізація самостійної роботи здобувачів освіти у процесі організації і проведення змішаного навчання, розвиток їхніх особистісно-професійних якостей (організованості, відповідальності, самовдосконалення, рефлексивності) [19, с. 101–102].

Л. Денисова у своєму дисертаційному дослідженні «Теоретичні і методичні засади професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій» до педагогічних умов професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій відносить:

- створення в ЗВО інформаційно-освітнього середовища;
- реалізація всього потенціалу інформаційно-комунікаційних технологій під час опанування майбутніми магістрами фізичної культури і спорту освітніми компонентами спеціальності «Фізична культура і спорт»;
- використання в освітньому процесі професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту хмарних технологій [15, с. 269].

Отже, під «педагогічними умовами формування готовності в майбутніх фахівців фізичної культури та спорту» науковці розуміють сукупність об'єктивних обставин, що супроводжують освітній процес, які відповідним чином структуровані та спрямовані на досягнення поставленої мети. Педагогічні умови підпорядковані зовнішнім (особливості організації процесу навчання; зміст навчального матеріалу; побудова міжособистісної взаємодії

учасників освітнього процесу тощо) і внутрішнім (рівень професійної мотивації здобувачів освіти; потреба самовдосконалення здобувачів освіти; нахили, уподобання, зацікавленість у професійному становленні й зростанні здобувачів освіти) чинникам.

Під педагогічними умовами формування готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням цифрових інструментів дистанційного навчання розуміємо сукупність зовнішніх чинників (професійної та фізкультурно-спортивної діяльності, цифрових інструментів дистанційного навчання) та внутрішніх індивідуальних характеристик здобувачів вищої освіти, що впливають на ефективність професійної підготовки у ЗВО.

Аналіз наукових здобутків щодо означеної проблеми дозволяє нам виокремити наступні педагогічні умови ефективного формування готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням цифрових інструментів дистанційного навчання:

– створення у ЗВО інформаційно-освітнього середовища, яке вбачається як інформаційний потік освітньої спрямованості, де циркулює специфічна інформація спортивного характеру, споживачами якої є майбутні магістри фізичної культури і спорту, об'єднані за допомогою мережевих, дистанційних і хмарних технологій із метою якнайбільш повної реалізації особистісного потенціалу й вибору індивідуальної освітньої траєкторії;

– реалізація потенціалу цифрових інструментів дистанційного навчання у процесі опанування майбутніми магістрами фізичної культури і спорту освітніх компонентів. Реалізацію даної педагогічної умови вбачаємо в активному поширенні мережевих, дистанційних, хмарних і SMART-технологій тощо та доступу до відкритих освітніх ресурсів за допомогою цифрових інструментів;

– використання в освітньому процесі професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту під час дистанційного навчання цифрових інструментів, зокрема хмарних технологій, що дозволить оптимізувати

освітній процес, спростити оцінювання результатів освітньої діяльності та створити умови для формування готовності до професійної діяльності тощо.

Висновки до розділу другого

1. З'ясовано, що готовність є особистісним утворенням, своєрідною сукупністю інваріантів на різних рівнях її прояву: за структурою (в загально соціальному сенсі), за функціями (у професійному сенсі), за суб'єктною реалізацією (в індивідуальному вимірі).

Під поняттям «*готовність*» будемо розуміти налаштування на виконання певної діяльності, обумовлене мотивами та позитивним ставленням до цієї діяльності; спрямованість особистості, що містить мотиви, переконання, погляди, почуття, вольові й інтелектуальні якості, компетентності тощо.

Готовність до професійної діяльності виступає результатом професійної підготовки. *Готовність до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту, яка формується в ЗВО з використанням цифрових інструментів дистанційного навчання*, є комплексною характеристикою особистості, що полягає в мобілізації її фізіологічних та психологічних систем, мотиваційних, інтелектуальних та компетентнісних ресурсів, а також знань щодо інструментів дистанційного навчання для ефективної освітньої діяльності на засадах активності, інноваційності й результативності.

Структуру готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту, яка формується в ЗВО з використанням цифрових інструментів дистанційного навчання, представляємо такими компонентами: мотиваційний, інформаційно-когнітивний, операційно-діяльнісний та особистісно-вольовий.

2. Під педагогічними умовами формування готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням цифрових інструментів дистанційного навчання розуміємо сукупність зовнішніх чинників (професійної та фізкультурно-спортивної діяльності, цифрових інструментів дистанційного навчання) та внутрішніх індивідуальних

характеристик здобувачів вищої освіти, що впливають на ефективність професійної підготовки у ЗВО.

Аналіз наукових здобутків щодо означеної проблеми дозволяє нам виокремити наступні педагогічні умови ефективного формування готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням цифрових інструментів дистанційного навчання: *створення у ЗВО інформаційно-освітнього середовища; реалізація потенціалу цифрових інструментів дистанційного навчання у процесі опанування майбутніми магістрами фізичної культури і спорту освітніх компонентів; використання в освітньому процесі професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту під час дистанційного навчання цифрових інструментів, зокрема хмарних технологій.*

РОЗДІЛ 3.

ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА РОБОТА ЩОДО ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ МАГІСТРІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ

3.1. Дослідження готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням цифрових інструментів дистанційного навчання

З метою дослідження готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту, яка формується з використанням цифрових інструментів дистанційного навчання, нами було проведено анкетування 40 майбутніх магістрів фізичної культури і спорту Національного університету фізичного виховання і спорту України. Анкета для майбутніх магістрів фізичної культури і спорту подана в додатку А. Під час її укладання використано матеріали опитувальника, запропонованого Л. Денисовою [15].

Перші три питання анкети були спрямовані на визначення наявності у майбутніх магістрів фізичної культури і спорту мотивації до навчальної діяльності, адже вона є складником готовності до професійної діяльності.

Перейдемо до розкриття проведеного анкетування. Відповідаючи на перше запитання анкети *«Вкажіть, з якою метою Ви вступили до ЗВО для здобуття освітнього ступеня магістра за спеціальністю «Фізична культура і спорт»?»* майбутні магістри повинні були обрати відповідь із наступних тверджень:

- отримання вищої фізкультурної освіти з метою самореалізації;
- мрію працювати у сфері фізичної культури і спорту за обраною спеціалізацією;
- спеціальність обрав (-ла) за порадою батьків (друзів);
- важко відповісти.

Отже, переважна більшість майбутніх магістрів фізичної культури і спорту, а саме 28 респондентів, обрали відповідь: *«мрію працювати у сфері*

фізичної культури і спорту за обраною спеціалізацією», ще 10 майбутніх магістрів обрали твердження «отримання вищої фізкультурної освіти з метою самореалізації» та 2 особи «спеціальність обрав (-ла) за порадою батьків (друзів)» (рис. 3.1).

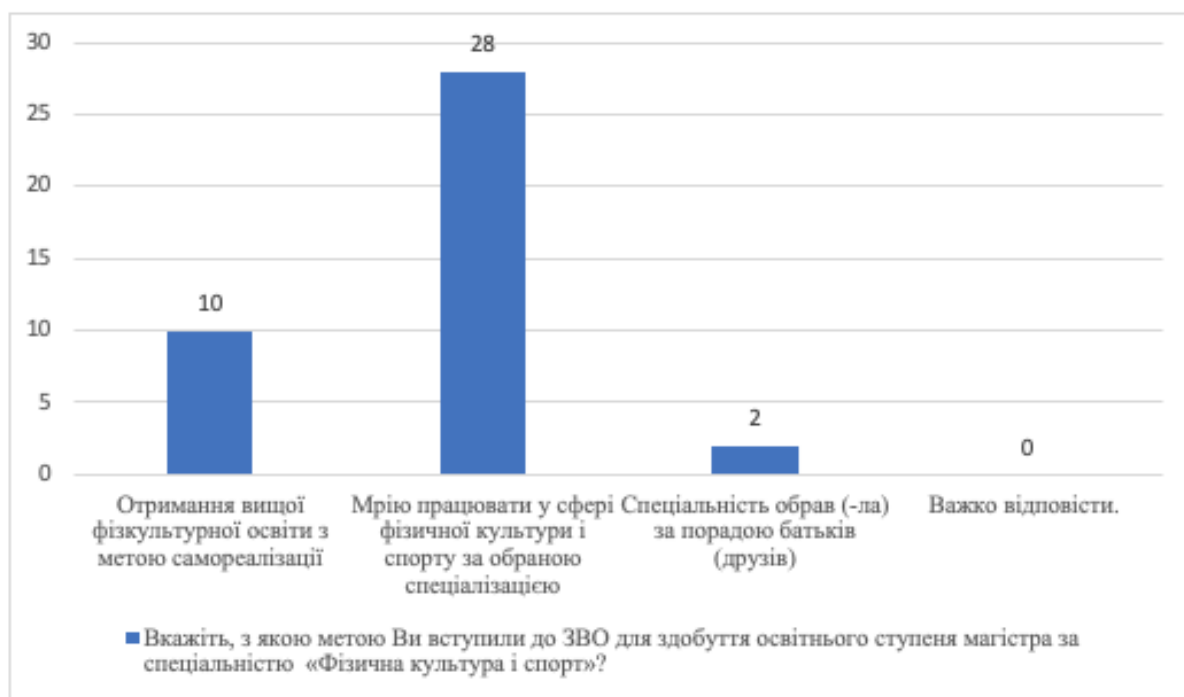

Рис. 3.1. Вкажіть, з якою метою Ви вступили до ЗВО для здобуття освітнього ступеня магістра за спеціальністю «Фізична культура і спорт»?

Відповідаючи на запитання анкети «*Яким чином Ви обрали ЗВО, у якому навчаєтесь?*» здобувачі вищої освіти визначалися серед варіантів відповідей:

- орієнтувався (-ся) на репутацію ЗВО (престиж, популярність, традиції);
- орієнтувався (-ся) на високу якість навчання (кваліфікація науково-педагогічних працівників, рівень підготовки);
- орієнтувався (-ся) на наявність у ЗВО необхідної для мене спеціалізації;
- інше.

Отже найбільше виборів отримала відповідь «орієнтувався (-ся) на наявність у ЗВО необхідної для мене спеціалізації» (25 осіб), ще 9 осіб обрали відповідь «орієнтувався (-ся) на репутацію ЗВО (престиж, популярність,

традиції)» та 5 студентів – відповідь «орієнтувався (-ся) на високу якість навчання (кваліфікація науково-педагогічних працівників, рівень підготовки)».

Твердження «інше» обрала лише 1 особа (рис. 3.2).

Рис. 3.2. Яким чином Ви обрали ЗВО, у якому навчаєтеся?

Відповідаючи на третє запитання анкети щодо *планів на майбутнє працювати фахівцем у сфері фізичної культури і спорту* респонденти визначалися із такими варіантами відповідей:

- так, планую;
- швидше ні, ніж так;
- швидше так, ніж ні;
- важко відповісти.

Отже, відповіді студентів розподілилися наступним чином: «*так, планую*» обрали 7 осіб; варіанту відповіді «*швидше так, ніж ні*» надали перевагу 25 опитаних майбутніх магістрів фізичної культури і спорту; відповідь «*швидше ні, ніж так*» та «*важко відповісти*» обрали по 4 респонденти. Нам імпонує те, що переважна більшість респондентів, які брали участь у опитуванні, планують у майбутньому працювати у сфері фізичної культури і спорту (рис. 3.3).

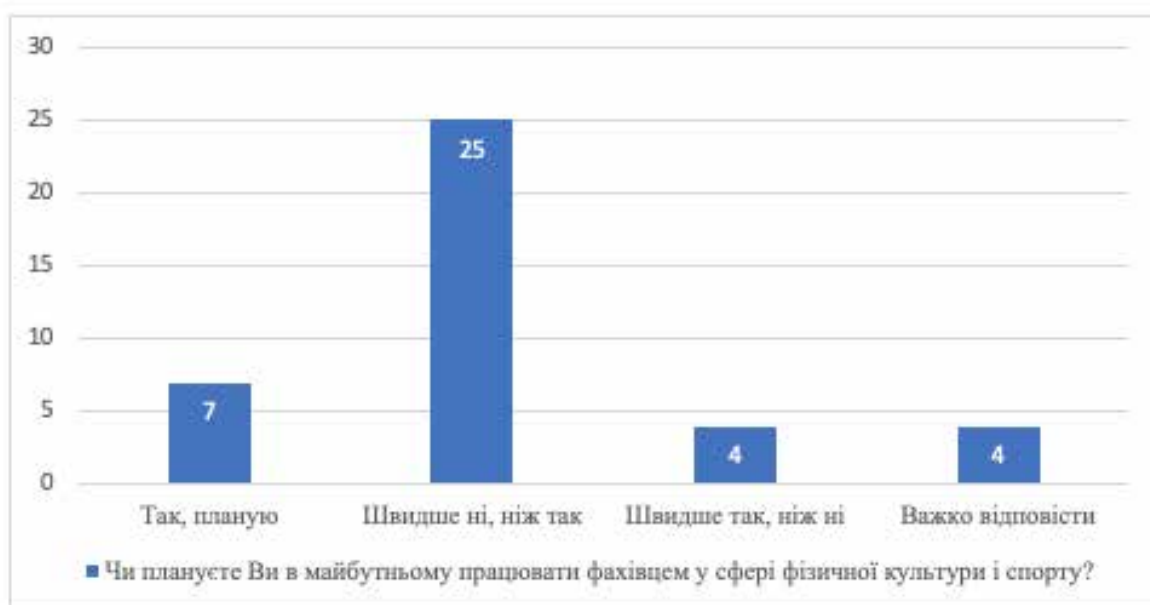

Рис. 3.3. Чи плануєте Ви в майбутньому працювати фахівцем у сфері фізичної культури і спорту?

Наступне запитання анкети було широким, зокрема майбутні магістри фізичної культури і спорту мали *оцінити свій рівень володіння знаннями щодо сучасних цифрових інструментів дистанційного навчання для ефективного вирішення завдань навчальної та професійної діяльності*.

Вказали, що *«володіють»* знаннями про перспективні напрями застосування цифрових інструментів дистанційного навчання у сфері фізичної культури і спорту 4 респонденти; вважають, що *«швидше так, ніж ні»*, 6 опитаних майбутніх магістрів фізичної культури і спорту; вказали відповідь *«швидше ні, ніж так»* 25 респондентів. Шкода, що 5 із опитаних здобувачів освіти не змогли надати відповідь на дане запитання. Отримані результати свідчать про доцільність розкриття здобувачам освіти перспективних напрямів цифрових інструментів дистанційного навчання, необхідних для ефективного вирішення завдань навчальної та професійної діяльності у сфері фізичної культури та спорту, а отже і формування готовності до професійної діяльності.

Оцінювання майбутніми магістрами фізичної культури і спорту власного рівня володіння знаннями про сучасні засоби захисту інформації свідчать про те, що 5 опитаних переконані, що *«володіють»* такими знаннями; *«швидше*

так, ніж ні» обрали 6 респондентів; вказали на відповідь *«швидше ні, ніж так»* 26 опитаних майбутніх магістрів фізичної культури і спорту; *«не визначилися»* з відповіддю 4 респонденти.

Результати анкетування 40 здобувачів освіти показали, що 4 респонденти *«володіють»* знаннями про інформаційні ресурси електронних баз даних наукової періодики; відповідь *«швидше так, ніж ні»* обрали 6 респондентів; для 4 опитаних майбутніх магістрів фізичної культури і спорту підходить відповідь *«швидше ні, ніж так»*; *«важко було відповісти»* на поставлене запитання анкети 26 опитаних майбутніх магістрів фізичної культури і спорту. Отримані результати опитування свідчать про необхідність надання майбутнім магістрам фізичної культури і спорту інформації про інформаційні ресурси електронних баз даних наукової періодики.

Оцінювання власного рівня володіння знаннями щодо понятійного апарату обчислювальної техніки, архітектури, принципів функціонування персональних комп'ютерів показало, що *«володіють»* цими знаннями 4 опитаних респондентів; обрали відповідь *«швидше так, ніж ні»* 24 респонденти; ще 9 опитаних майбутніх магістрів фізичної культури і спорту обрали відповідь *«швидше ні, ніж так»*; 3 респонденти – *«важко відповісти»*.

У результаті аналізу відповідей щодо володіння здобувачами освіти знаннями про склад та призначення системного та прикладного програмного забезпечення дав такі результати: 4 респонденти вказали, що *«володіють»* такими знаннями; 28 обрали відповідь *«швидше так, ніж ні»*; 5 здобувачів освіти, на жаль, обрали твердження *«швидше ні, ніж так»*; 3 респонденти обрали відповідь *«важко відповісти»* (рис. 3.4).

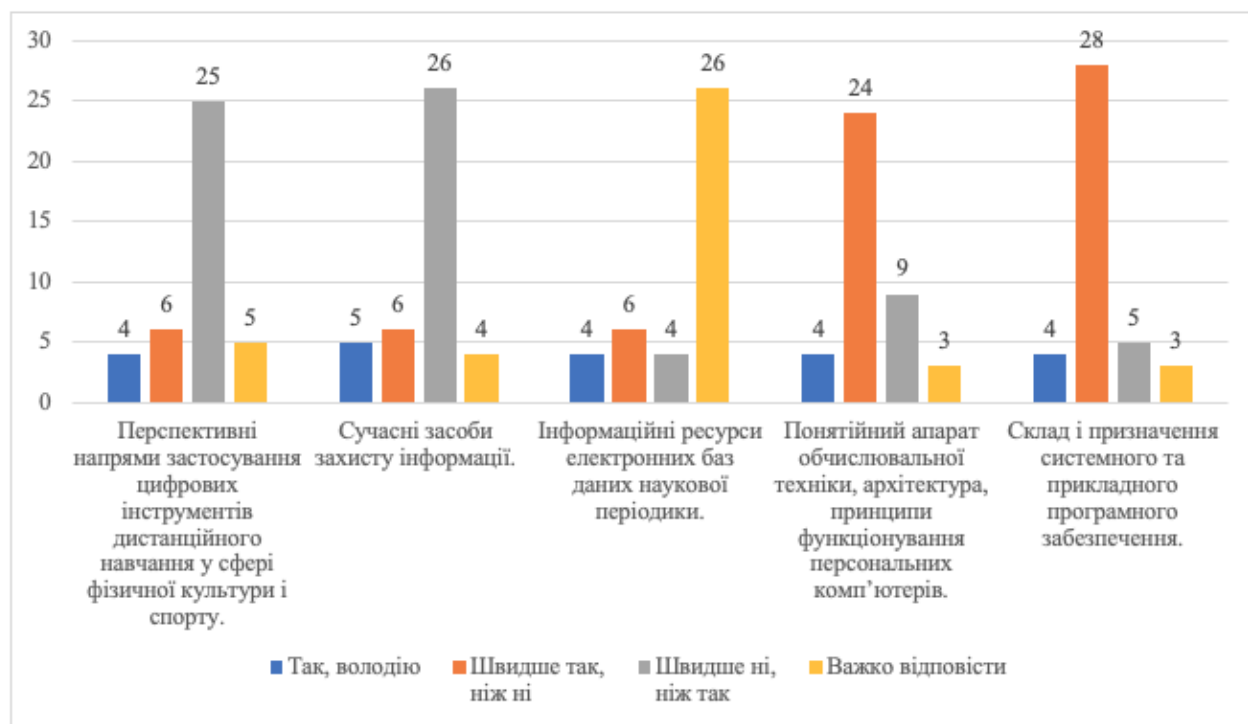

Рис. 3.4. Оцініть свій рівень володіння знаннями щодо сучасних цифрових інструментів дистанційного навчання для ефективного вирішення завдань навчальної та професійної діяльності у сфері фізичної культури і спорту

Результати оцінювання здобувачами освіти власного рівня володіння знаннями про можливості використання програмного забезпечення для вирішення завдань навчальної та професійної діяльності засвідчили, що 5 респондентів такими знаннями «володіють»; 16 респондентів обрали відповідь «швидше так, ніж ні»; 7 опитаних майбутніх магістрів фізичної культури і спорту такими знаннями «не володіють»; 12 респондентів обрали відповідь «важко відповісти». Отже, варто приділити увагу питанням, пов'язаним з можливостями застосування програмного забезпечення для ефективного вирішення завдань навчальної та професійної діяльності у сфері фізичної культури та спорту.

Наступне твердження, яке мали проранжувати майбутні магістри, стосувалося рівня володіння знаннями про програмні середовища обробки графічних об'єктів. Отже, ми отримали такі відповіді: 4 респонденти «володіють» такими знаннями; 7 майбутніх магістрів обрали відповідь

«швидше так, ніж ні»; 25 опитаних «не володіють» знаннями про програмні середовища обробки графічних об'єктів; 4 обрали відповідь «важко відповісти». Отже, з боку науково-педагогічних працівників варто більше уваги приділити розгляду інформації щодо програмних середовищ обробки графічних об'єктів, які є важливими для ефективного розв'язання завдань навчальної та професійної діяльності у сфері фізичної культури та спорту.

Відповіді на запитання щодо володіння знаннями про понятійний апарат сучасних глобальних комп'ютерних мереж розподілилися наступним чином: «володіють» званнями 5 опитаних майбутніх магістрів; обрали відповідь «швидше так, ніж ні» 6 респондентів; ще 6 обрали відповідь «швидше ні, ніж так»; «важко відповісти» на це запитання анкети 23 майбутнім магістрам фізичної культури та спорту. Тому цьому питанню також варто приділити увагу.

Аналіз результатів щодо оцінювання майбутніми магістрами фізичної культури та спорту власного рівня володіння знаннями про автоматизовані інформаційно-пошукові системи для забезпечення навчальної діяльності показав, що 4 майбутніх магістрів фізичної культури та спорту такими знаннями «володіють»; 26 опитаних обрали відповідь «швидше так, ніж ні»; визначилися із відповіддю «швидше ні, ніж так» 5 респондентів та 5 «не визначилися» із відповіддю на поставлене твердження.

Щодо знань про сервіси комп'ютерних мереж у практичній діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту, то 6 опитаних «володіють» такими знаннями; 22 респонденти обрали відповідь «швидше так, ніж ні»; 6 опитаних – «швидше ні, ніж так». На жаль, 6 майбутніх магістрів фізичної культури і спорту вказали на те, що їм було «важко визначитися» з варіантами відповідей на це запитання анкети. Вважаємо, що вимагають ширшого вивчення питання, пов'язані з характеристикою сервісів комп'ютерних мереж у практичній діяльності магістрів фізичної культури і спорту (рис. 3.5).

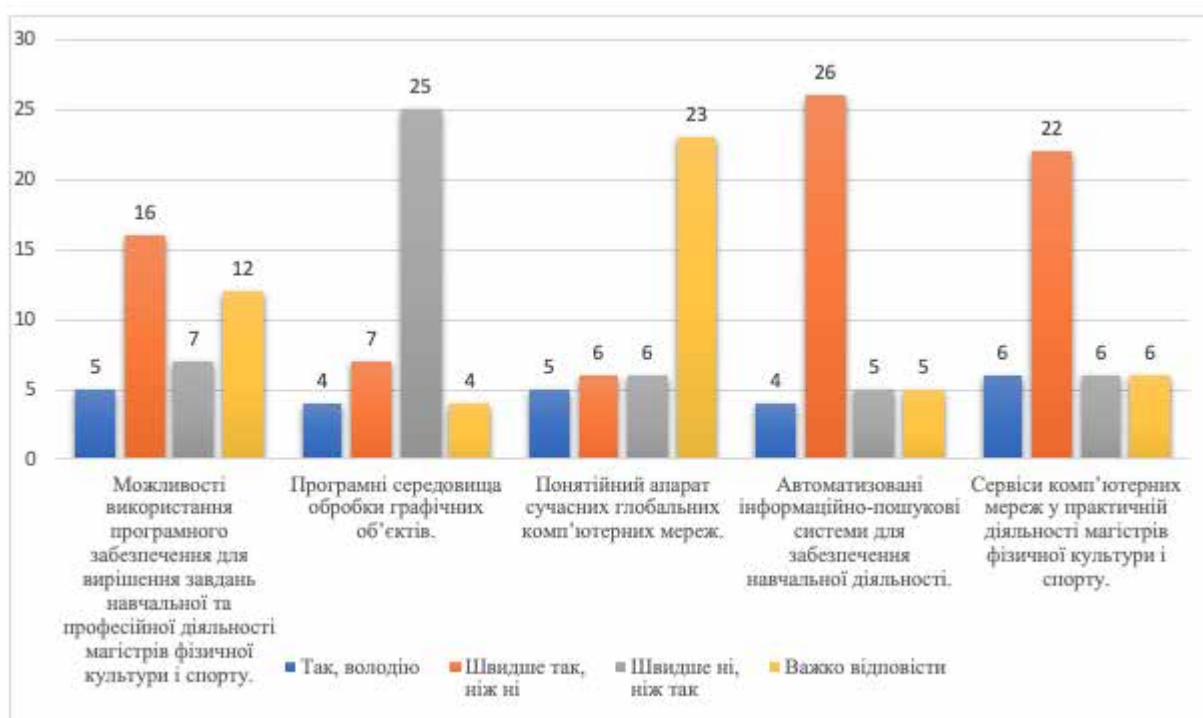

Рис. 3.5. Оцініть свій рівень володіння знаннями щодо сучасних цифрових інструментів дистанційного навчання для ефективного вирішення завдань навчальної та професійної діяльності у сфері фізичної культури і спорту

Наступне п'яте запитання нашої анкети передбачало також різносторонній аналіз запитання *«Рівень володіння сучасними цифровими інструментами для ефективного вирішення завдань навчальної та професійної діяльності у сфері фізичної культури і спорту»*. Розкриємо отримані під час дослідження результати.

Результати анкетування щодо оцінювання здобувачами освіти власного рівня умінь упорядковувати нормативні документи, методичні та інформаційні матеріали для здійснення навчальної та професійної діяльності у сфері фізичної культури і спорту показали, що *«володіють»* ними 3 особи; обрали відповідь *«швидше так, ніж ні»* 4 опитаних майбутніх магістрів фізичної культури і спорту; визначилися із відповіддю *«швидше ні, ніж так»* 8 респондентів; *«важко відповісти»* на це запитання анкети 25 респондентам. Отже, питання упорядкування нормативних документів, методичних та інформаційних

матеріалів щодо навчальної та професійної діяльності у сфері фізичної культури і спорту мають бути в центрі уваги викладачів.

Щодо відповіді на твердження уміння «вирішувати проблеми системної та мережевої безпеки» майбутні магістри фізичної культури та спорту засвідчили, що 4 із них *«володіють»* ними; 8 респондентів обрали відповідь *«швидше так, ніж ні»*; 26 здобувачів освіти визначили, що *«швидше ні, ніж так»*; 2 респонденти вказали та те, що їм *«важко відповісти»* на це запитання анкет.

На запитання анкети щодо володіння уміннями працювати на сучасному персональному комп'ютері в режимі користувача для ефективного вирішення завдань навчальної та професійної діяльності у сфері фізичної культури та спорту відповіді здобувачів освіти розподілилися наступним чином: *«володіють»* 4 респонденти; *«швидше так, ніж ні»* – 26 респондентів; *«швидше ні, ніж так»* 6 опитаних; *«не визначилися»* з відповіддю на це твердження анкети 4 респонденти. Нам імпонує те, що 26 опитаних майбутніх магістрів фізичної культури і спорту володіють уміннями працювати на сучасному персональному комп'ютері в режимі користувача.

Щодо твердження «застосовувати у практичній діяльності прикладне програмне забезпечення загального та спеціального призначення», то 4 опитаних майбутніх магістрів фізичної культури і спорту *«володіють»* такими уміннями; *«швидше так, ніж ні»* обрали 18 опитаних майбутніх магістрів фізичної культури і спорту; *«швидше ні, ніж так»* вказали 8 респондентів; *«важко відповісти»* на це запитання анкети було 10 здобувачам освіти. На нашу думку, інформація щодо застосування у практичній діяльності у сфері фізичної культури та спорту прикладного програмного забезпечення загального та спеціального призначення потребує додаткового вивчення.

Результати оцінювання майбутніми магістрами фізичної культури та спорту свого рівня володіння уміннями роботи з програмними пакетами обробки графічної інформації розподілилися таким чином: *«володіють»* ними 5 респондентів; *«швидше так, ніж ні»* 6 здобувачів освіти; *«швидше ні, ніж так»*

5 опитаних та «не визначилися» з відповіддю на це запитання анкети 24 респонденти (рис. 3.6).

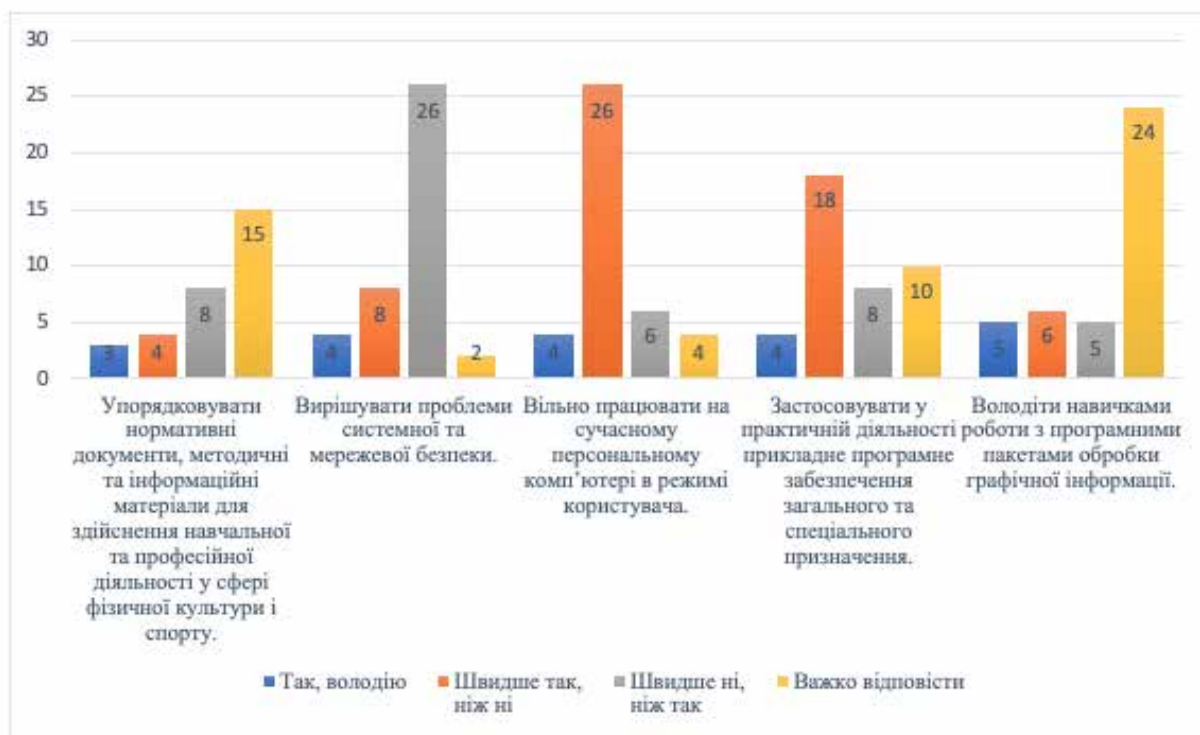

Рис. 3.6. Оцініть свій рівень володіння сучасними цифровими інструментами для ефективного вирішення завдань навчальної та професійної діяльності у сфері фізичної культури і спорту

Аналіз оцінювання майбутніми магістрами фізичної культури та спорту власного рівня володіння уміннями опрацьовувати інформаційний матеріал за допомогою сервісів глобальної мережі Інтернет з метою ефективного вирішення завдань навчальної та професійної діяльності засвідчив, що 5 майбутніх магістрів «володіють» такими уміннями; 19 респондентів обрали відповідь «швидше так, ніж ні»; 6 респондентів визначилися з відповіддю «швидше ні, ніж так»; 10 респондентів вказали на неможливість відповісти на це запитання анкети. Той факт, що 19 із опитаних майбутніх магістрів фізичної культури та спорту володіють тією або іншою мірою уміннями опрацьовувати інформаційний матеріал за допомогою сервісів глобальної мережі Інтернет, нам імпонує.

Вказали, що уміють застосовувати сучасні комп'ютерні технології на

основі хмарних обчислень для вирішення навчальних та професійних завдань у сфері фізичної культури та спорту 5 респондентів; переконані, що *«швидше так, ніж ні»* 6 опитаних майбутніх магістрів фізичної культури і спорту; відповідь *«швидше ні, ніж так»* 25 осіб; *«не відповіли»* на це запитання анкети 4 опитаних. Ці дані свідчать про доцільність надання майбутнім магістрам фізичної культури і спорту інформації щодо напрямів застосування сучасних комп'ютерних технологій на основі хмарних обчислень для вирішення навчальних та професійних завдань магістрів фізичної культури і спорту.

Оцінювання майбутніми магістрами фізичної культури та спорту свого рівня володіння вміннями здійснювати навігацію в мережі Інтернет для пошуку інформації навчального та професійного характеру засвідчило, що 5 опитаних майбутніх магістрів *«володіють»* такими знаннями; відповідь *«швидше так, ніж ні»* обрали 26 респондентів; твердженню *«швидше ні, ніж так»* надали перевагу 4 опитаних майбутніх магістрів фізичної культури і спорту; 5 респондентів вказали, що їм було *«важко відповісти»* на це запитання анкети. Для нас є важливим той факт, що 26 опитаних майбутніх магістрів фізичної культури та спорту володіють тією або іншою мірою вміннями здійснювати навігацію в мережі Інтернет для пошуку інформації навчального та професійного характеру та опрацьовувати інформаційний матеріал за допомогою сервісів глобальної мережі Інтернет.

Відповіді майбутніх магістрів фізичної культури та спорту на запитання анкети щодо оцінювання свого рівня володіння вміннями мовою гіпертекстової розмітки документів HTML для наповнення web-сторінок інформаційним матеріалом професійного спрямування розподілилися таким чином: *«володіють»* цими званнями 5 опитаних майбутніх магістрів фізичної культури і спорту; обрали відповідь *«швидше так, ніж ні»* 7 опитаних; вказали на відповідь *«швидше ні, ніж так»* 24 респонденти; *«важко відповісти»* на це запитання анкети було 4 здобувачам освіти. Отже, варто приділити особливу увагу проблемам, пов'язаним із використанням мови гіпертекстової розмітки документів HTML для наповнення web-сторінок інформаційним матеріалом

професійного напрямку (рис. 3.7).

Рис. 3. 7. Оцініть свій рівень володіння сучасними цифровими інструментами для ефективного вирішення завдань навчальної та професійної діяльності у сфері фізичної культури і спорту

Наступне шосте запитання передбачало ранжування за 5-ти рівнями, де 1 – «не володію», 2 – «незадовільно», 3 – «задовільно», 4 – «добре», 5 – «вільно» твердження **«Оцініть за 5-бальною шкалою свій рівень володіння цифровими інструментами дистанційного навчання»**.

Отже, результати ранжування першого твердження щодо володіння «програмним забезпеченням загального призначення (засоби Microsoft Office, зокрема Microsoft Word, Microsoft Excel, Microsoft PowerPoint, Microsoft Access)» свідчать про те, що 5 респондентів «вільно» володіють програмним забезпеченням загального призначення; 23 здобувачі освіти «добре» володіють; 5 респондентів «задовільно»; 3 майбутні магістри «незадовільно» і 4 здобувачі освіти «не володіють» програмним забезпеченням загального призначення. Нас тішить те, що 28 опитаних майбутніх магістрів фізичної культури та спорту вільно або добре володіють програмним забезпеченням загального призначення (засоби Microsoft Office, зокрема Microsoft Excel, Microsoft Word, Microsoft

PowerPoint, Microsoft Access).

Ранжування майбутніми магістрами фізичної культури та спорту за 5-бальною шкалою рівня володіння ними сервісами Internet (електронна пошта, web-конференції, мережева служба WWW, вебінари тощо) показало, що *«вільно»* володіють сервісами Internet 5 опитаних майбутніх магістрів; володіють *«добре»* сервісами Internet 5 респондентів; володіють *«задовільно»* сервісами Internet 23 опитаних здобувачів вищої освіти. На жаль, 4 і 3 респондентів вказали, що вони *«незадовільно»* і *«не володіють»* взагалі сервісами Internet.

Результати анкетування щодо ранжування майбутніми магістрами фізичної культури та спорту за 5-бальною шкалою свого рівня володіння віртуальними освітніми середовищами (Moodle, Classroom тощо) показали, що вказаними цифровими інструментами *«вільно»* володіють 12 майбутніх магістрів фізичної культури і спорту; ще 8 респондентів обрали відповідь *«добре»*; 7 опитаних майбутніх магістрів фізичної культури і спорту вказали відповідь *«задовільно»*; обрали відповідь *«незадовільно»* 6 респондентів; ще 7 – *«не володію»*.

Оцінювання володіння здобувачами освіти за 5-бальною шкалою свого рівня володіння технологіями хмарних обчислень (засоби Google, зокрема Google Диск, Google Docs тощо) свідчать про те, що 3 майбутніх магістрів фізичної культури і спорту *«вільно»* володіють технологіями хмарних обчислень; *«добре»* обізнані із технологіями хмарних обчислень 4 респонденти; обрали відповідь *«задовільно»* 5 опитаних майбутніх магістрів фізичної культури і спорту; на *«незадовільно»* оцінили власний рівень 23 респонденти; ще 5 здобувачів освіти *«не володіють»* технологіями хмарних обчислень.

Дані щодо оцінювання майбутніми магістрами фізичної культури та спорту за 5-бальною шкалою власного рівня володіння соціальними мережами (Facebook, Instagram тощо) засвідчили, що 6 респондентів *«вільно»* володіють ними; *«добре»* – 24 опитаних; 4 респонденти володіють на *«задовільно»*; й по 3 респонденти володіють *«незадовільно»* та взагалі *«не володіють»*. Нам імпонує

те, що 30 із опитаних майбутніх магістрів фізичної культури та спорту «вільно» або «добре» володіють соціальними мережами (рис. 3.8).

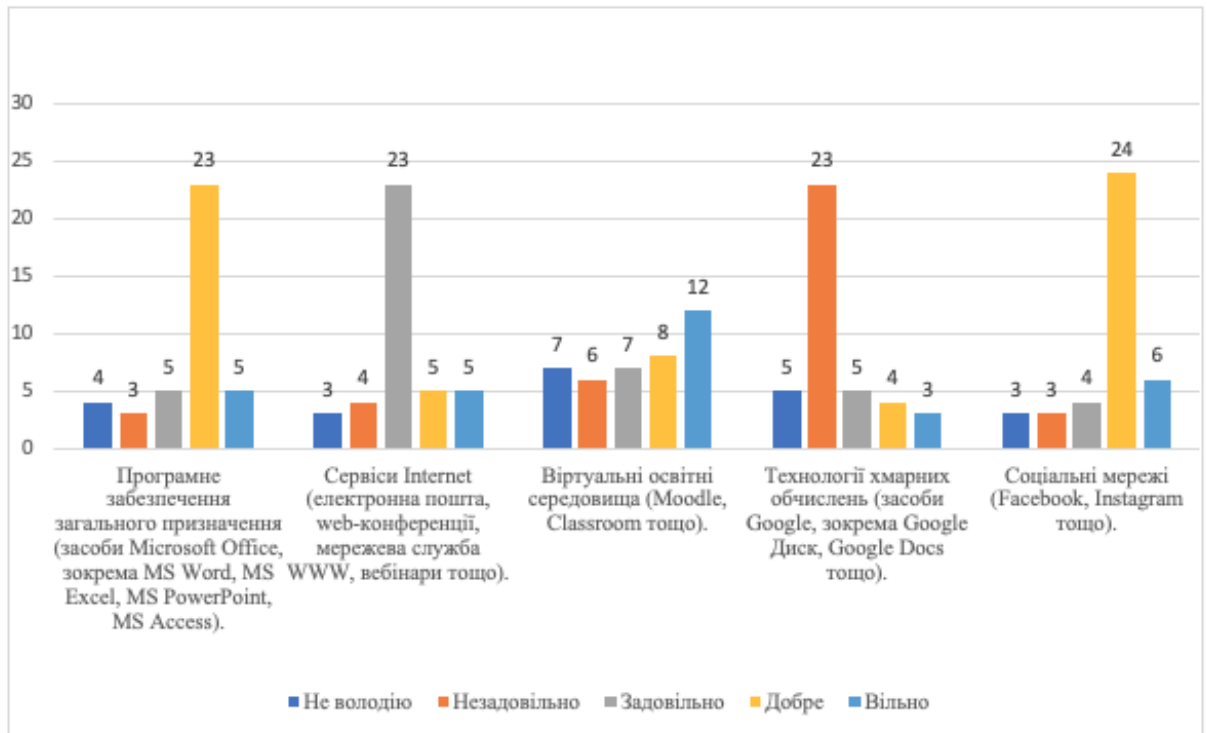

Рис. 3.8. Оцініть за 5-бальною шкалою свій рівень володіння цифровими інструментами дистанційного навчання

Ранжування здобувачами освіти за 5-бальною шкалою власного рівня інформаційної компетентності (можливості застосовувати цифрові інструменти) під час здійснення навчальної та професійної діяльності показало, що «достатній» рівень мають 4 опитаних. Відповідь «швидше достатній рівень, ніж ні» обрали 19 респондентів; відповідь «швидше не достатній рівень, ніж так» обрали 6 респондентів. Шкода, що 11 респондентів вказали, що їм «важко відповісти» на це запитання анкети (рис. 3.9).

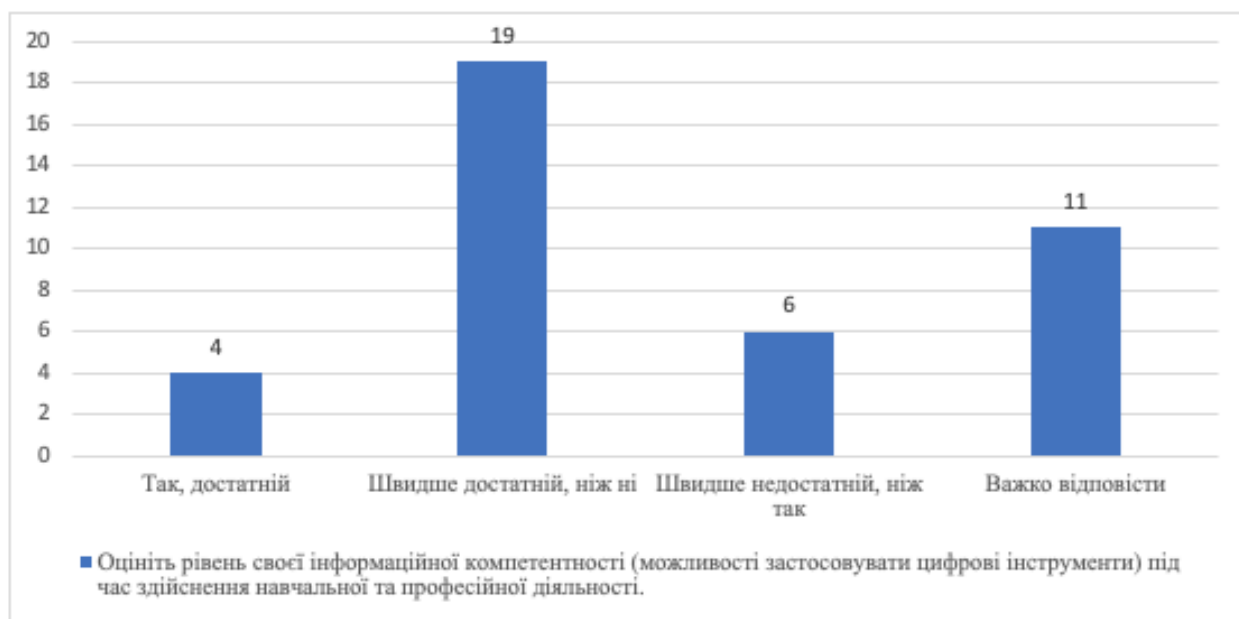

Рис. 3.9. Оцініть рівень своєї інформаційної компетентності (можливості застосовувати цифрові інструменти) під час здійснення навчальної та професійної діяльності

Отже, результати опитування показали, що переважна більшість опитаних майбутніх магістрів фізичної культури і спорту, а саме 28, обрали відповідь «мрію працювати у сфері фізичної культури і спорту за обраною спеціалізацією»; 25 респондентів обрали відповідь «орієнтувався (-ся) на наявність у ЗВО необхідної для мене спеціалізації». Щодо планів на майбутнє працювати фахівцем у сфері фізичної культури і спорту то планують або «швидше так, ніж ні» 32 опитаних майбутніх магістрів фізичної культури і спорту. Такі дані свідчать на користь формуванню готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури та спорту.

10 респондентів володіють знаннями про перспективні напрями застосування цифрових інструментів дистанційного навчання у сфері фізичної культури і спорту; 11 опитаних здобувачів освіти обізнані з інформацією про сучасні засоби захисту інформації; 10 майбутніх магістрів фізичної культури та спорту знайомі з інформаційними ресурсами електронних баз даних наукової періодики; 28 здобувачів освіти володіють певним рівнем знань щодо понятійного апарату обчислювальної техніки, архітектури, принципів

функціонування персональних комп'ютерів; 32 майбутніх магістри мають знання про склад та призначення системного та прикладного програмного забезпечення та 21 респондент про можливості використання програмного забезпечення для вирішення завдань навчальної та професійної діяльності; 11 майбутніх магістрів знають про програмні середовища обробки графічних об'єктів та понятійний апарат сучасних глобальних комп'ютерних мереж; 30 студентів обізнані про автоматизовані інформаційно-пошукові системи для забезпечення навчальної діяльності; 28 осіб ознайомлені з інформацією про сервіси комп'ютерних мереж у практичній діяльності магістрів фізичної культури і спорту.

Уміннями упорядковувати нормативні документи, методичні та інформаційні матеріали для здійснення навчальної та професійної діяльності у сфері фізичної культури і спорту володіють 7 магістрів; уміннями вирішувати проблеми системної та мережевої безпеки – 12 здобувачів освіти; вільно працюють на сучасному персональному комп'ютері в режимі користувача для ефективного вирішення завдань навчальної та професійної діяльності у сфері фізичної культури та спорту 30 майбутніх магістрів; уміють застосовувати у практичній діяльності прикладне програмне забезпечення загального та спеціального призначення 22 студенти; здійснюють роботи з програмними пакетами обробки графічної інформації 11 респондентів; уміють опрацювати інформаційний матеріал за допомогою сервісів глобальної мережі Інтернет з метою ефективного вирішення завдань навчальної та професійної діяльності 24 респонденти; зазначили, що уміють застосовувати сучасні комп'ютерні технології на основі хмарних обчислень для вирішення навчальних та професійних завдань у сфері фізичної культури та спорту 11 респондентів; переконані, що можуть здійснювати навігацію в мережі Інтернет для пошуку інформації навчального та професійного характеру, 31 особа; володіють мовою гіпертекстової розмітки документів HTML для наповнення web-сторінок інформаційним матеріалом професійного спрямування 12 майбутніх магістрів.

Володіють програмним забезпеченням загального призначення (засоби Microsoft Office, зокрема Microsoft Word, Microsoft Excel, Microsoft PowerPoint, Microsoft Access)» 28 респондентів; 10 здобувачів освіти ознайомлені із сервісами Internet (електронна пошта, web-конференції, мережева служба WWW, вебінари тощо); 20 осіб володіють віртуальними освітніми середовищами (Moodle, Classroom тощо), 7 здобувачів освіти обізнані з технологіями хмарних обчислень та 30 – із соціальними мережами (Facebook, Instagram тощо).

На переконання більшості опитаних майбутніх магістрів фізичної культури та спорту (23), вони мають сформовану інформаційну компетентність.

3.2. Методичні рекомендації щодо формування готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням цифрових інструментів дистанційного навчання

У підрозділі 2.2 даної роботи нами обґрунтовано педагогічні умови ефективного формування готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням цифрових інструментів дистанційного навчання. До них ми віднесли: створення у ЗВО інформаційно-освітнього середовища; реалізацію потенціалу цифрових інструментів дистанційного навчання у процесі опанування майбутніми магістрами фізичної культури і спорту освітніх компонентів; використання в освітньому процесі професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту під час дистанційного навчання цифрових інструментів, зокрема хмарних технологій. До того ж, опитування майбутніх магістрів фізичної культури та спорту дозволило визначити ті питання, які потребують уваги в аспекті підготовки майбутніх спортсменів та формування їхньої готовності до професійної діяльності.

Отже, першою педагогічною умовою в нас є *«створення у ЗВО інформаційно-освітнього середовища»*. Окреслимо методичні аспекти забезпечення вказаної умови.

У сучасних умовах *web-сайт ЗВО* виконує функцію його офіційного представлення в глобальній системі WWW, є актуальним інструментом освітньої та наукової діяльності.

У центрі інформаційно-освітнього середовища ЗВО майбутніх магістрів фізичної культури і спорту перебуває інформація, що з огляду на своєрідний зміст підготовки магістрів спеціальності 017 «Фізична культура і спорт» має свої особливості. До її характерних рис відноситься зв'язок з фізкультурно-спортивною діяльністю та спрямованістю на висвітлення аспектів розвитку фізичної культури і спорту.

Web-сайт ЗВО є потужним інформаційним ресурсом, який першочергово спрямований на забезпечення доступу суб'єктів освітньої діяльності до навчально-методичних та наукових матеріалів через відкриті освітні ресурси. Зокрема, *бібліотека ЗВО й електронний репозитарій*, здійснюють освітню функцію, а науково-педагогічні працівники наповнюють репозитарій результатами своєї навчально-методичної та наукової діяльності.

Також web-сайт ЗВО представлений *платформою Moodle, вебінарами, web-конференціями, сторінками наукових шкіл, сайтами періодичних видань ЗВО* тощо.

Поширення в освіті застосування мережних, дистанційних, хмарних і SMART-технологій, сервісів Інтернет, мобільного доступу відкривають широкі можливості для отримання будь-якої інформації згідно запиту користувача завдяки спеціальним програмам спілкування в режимі реального часу, мережевим засобам цифрових інструментів, зокрема і дистанційних, та соціальних мереж, автоматизованим пошуковим системам, електронним ресурсам освітніх сайтів та наукової періодики.

Значний потенціал для формування готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту мають хмарні сервіси, де серед найбільш популярних є Google Docs, Google Drive, Microsoft Office 365, Zoho Docs, Teamlab Office, QuickOffice, iWork, Thinkfree Online, Gliffy, Documents To Go, Dropbox, Microsoft OneDrive. Це зумовлює включення хмарних сервісів до

складу структурних компонентів інформаційно-освітнього середовища.

Професійна підготовка майбутніх магістрів фізичної культури і спорту ОПП «Спорт» із застосуванням цифрових інструментів дистанційного навчання враховує результати оволодіння навчальними дисциплінами ОПП, зокрема й такими, як «Методологія наукових досліджень у спорті», «Інформаційні технології в науковій діяльності з фізичної культури і спорту», «Педагогіка вищої освіти» тощо.

У аспекті нашого дослідження потужним потенціалом володіє освітній компонент «Інформаційні технології в науковій діяльності з фізичної культури і спорту». Саме він дозволить заповнити прогалини у знаннях майбутніх магістрів фізичної культури та спорту щодо цифрових інструментів дистанційного навчання, які були виявлені під час опитування. У таблиці 3.1 розкрито зміст навчальної дисципліни за темами.

Таблиця 3.1.

Зміст навчальної дисципліни «Інформаційні технології в науковій діяльності з фізичної культури і спорту»

№	Зміст тем
1	Інформаційні технології в освітньому процесі ЗВО фізкультурного спрямування. Перспективні напрями використання цифрових інструментів у фізичній культурі і спорті. Тенденції розвитку апаратного та програмного забезпечення. Інформаційні та телекомунікаційні технології. Хмарні технології. Системи штучного інтелекту. Нейронні мережі.
2	Використання мережі Інтернет і автоматизованих інформаційно-пошукових систем для забезпечення навчальної та дослідницької діяльності здобувачів освіти. Інформаційні ресурси мережі Інтернет (сучасні мережеві сервіси, навігація в мережі Інтернет, інформаційно-пошукові системи). Типи пошукових систем (тематичні та індексні). Рейтинг основних пошукових систем. Програмні компоненти індексних пошукових систем. Інформаційні ресурси електронних баз даних наукової періодики.
3	Прикладне програмне забезпечення для обробки матеріалів магістерських кваліфікаційних робіт. Форматування тексту, створення змісту, графічних об'єктів, списку використаних джерел за допомогою текстових процесорів. Створення презентацій наукових досліджень. Статистична обробка результатів наукових досліджень за допомогою

	електронних табличних процесорів.
4	Застосування web-технологій у практичній діяльності майбутніх магістрів з фізичної культури і спорту. Технології створення гіпертекстових сторінок інформації (мова гіпертекстової розмітки документів HTML, редактори створення гіпертекстів, наповнення web-сторінок інформаційним матеріалом). Розробка персонального web-сайту. Розміщення інформації зі спортивної тематики в мережі Інтернет.

Під час вивчення дисципліни здобувачі освіти виконують низку практичних завдань. Серед них: «Microsoft Word. Створення змісту та списку використаних джерел», «Microsoft Power Point. Створення презентації до магістерської роботи», «Microsoft Excel. Функція автозаповнення. Робота з буфером обміну, оформлення та друк таблиць у Microsoft Excel, робота зі списками тощо», «Побудова графіків та діаграм у Excel». «HTML. Формування тексту, шрифтів, абзаців тощо», «HTML. Створення макета сайту в редакторі Canva» тощо.

На нашу думку, зважаючи на значні переваги мультимедійного формату навчальної інформації, варто створити *бібліотеку мультимедійних презентацій*, зокрема і з освітнього компоненту «Інформаційні технології у науковій діяльності з фізичної культури і спорту».

Наступною педагогічною умовою нами визначено: *«реалізацію потенціалу цифрових інструментів дистанційного навчання в процесі опанування майбутніми магістрами фізичної культури і спорту освітніх компонентів»*.

Отже, формування готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту ми бачимо в активному використанні цифрових інструментів (дистанційних, мережевих, хмарних і SMART-технологій тощо). Отже, насамперед у ЗВО мають використовуватися відкриті освітні ресурси, під якими ми розуміємо засоби, до яких є вільний доступ завдяки безкоштовній ліцензії та за допомогою цифрових інструментів дистанційного навчання.

Аналіз наукових джерел дозволяє дійти висновку, що у професійній

підготовці майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту створені умови для використання *SMART- i STEAM-освіти*. Зауважимо, що під час SMART-освіти освітня діяльність відбувається в інтерактивному інформаційно-освітньому середовищі з використанням цифрових інструментів, які розмішені у вільному доступі, а STEAM-освіта передбачає побудову освітнього процесу на міждисциплінарному підході вивчення конкретних проблемних ситуацій та системного багатовимірного бачення, з урахуванням багатоаспектності та неперервного оновлення змісту навчання.

Концепція SMART-освіти корелює з останніми освітніми трендами. У світовій практиці навчання наразі виділяють такі тенденції:

- дистанційна освіта стає лідером освітніх технологій, адже відеокурси на YouTube є не лише мегапопулярними, а й затребуваними молоддю, а кількість електронних навчальних матеріалів і швидке зростання їхньої популярності свідчить про те, що до 2050 р. у світі залишиться тільки кілька десятків ЗВО, які через мережеві технології та засоби інформаційних технологій будуть навчати мільйони здобувачів освіти;

- персоналізація навчання складає альтернативу уніфікованим підходам у освіті. Індивідуальні характеристики особи повинні стати основою для персональних освітніх програм, завдяки яким сформується мотивація навчання та набудуть нового поштовху розвиток інтелекту, творчості та креативності;

- гейміфікація (впровадження ігрових технологій у неігрові ситуації) як технологія винагород за здійснене сприятиме підвищенню мотивації навчання та поліпшенню його якості;

- інтерактивні підручники докорінно змінять «традиційні» подання й інтерпретацію навчального матеріалу, адже лінійна побудова курсів та їхнє текстове представлення не забезпечують багатовимірність сучасного освітнього процесу, що підтримується мультимедіа-технологіями (інтерактивна інфографіка, кольорові фото, аудіо- та відеопідтримка тощо);

- навчання через відеоігри стає унікальною можливістю передати знання про реальний світ завдяки інтерактивному зануренню у світ віртуальний [53].

Інтерактивна взаємодія викладачів і майбутніх магістрів фізичної культури і спорту може здійснюватися завдяки використанню *SMART BOARD*, що забезпечує інтерактивний спосіб проведення навчальних занять, залучаючи аудіальний, візуальний та кінестетичний канали сприйняття інформації. *SMART BOARD* сприяє підвищенню пізнавальної активності здобувачів освіти та їхньої готовності до професійної діяльності як необхідного складника професійної компетентності в сучасному інформаційному суспільстві.

BYOD (від англ. Bring Your Own Device) – це технологія, що дозволяє (або заохочує) використання в освітньому процесі засобів сучасних інформаційних технологій (планшетів, смартфонів, ноутбуків тощо), які є власністю викладачів та здобувачів освіти. *BYOD*-технологія сприяє розширенню межі освітнього простору, надаючи доступ до навчального контенту в будь-якій місцевості та стає потужним мотиватором для студентської аудиторії.

З позиції *STEAM*-освіти використання *BYOD*, на нашу думку, під час формування готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури та спорту дозволяє:

- фіксувати дані, етапи роботи за допомогою створення послідовних скріншотів дисплея чи послідовностей кадрів, (наприклад, презентації до теми заняття, YouTube-каналу, власного відео), можливість кадрювання скріншоту, додавання тексту або графіки;
- створювати фотографії, відео, що автоматично завантажуються в безпечне хмарне сховище, упорядковуються й стають доступними для пошуку відразу після завантаження;
- опрацьовувати фотографії, відео за допомогою функцій фільтрації, наявності зручних інструментів для додавання тексту на відео і фото тощо;
- сканувати QR-коди, що надає вільний доступ до світових джерел інформації (аудіо, відео, web-сайти тощо);
- створювати власний QR-код (e-mail, номер телефону) та поширювати в разі потреби за допомогою соціальних мереж (Facebook) між учасниками

комунікації;

- мати швидкий доступ до Е-словників, Е-енциклопедій та інших Е-ресурсів;

- працювати з Google Документами (перегляд, редагування тощо) у зручний момент, у реальному часі;

- використовувати багатфункціональні навчальні додатки;

- створювати єдиний інформаційно-освітній цифровий простір для організації якісної роботи академічної групи, зокрема відкрите онлайн-коментування роботи, ведення історії взаємодії тощо;

- співпрацювати з учасниками студентської групи, проекту в реальному часі тощо;

- реалізувати оперативний зв'язок завдяки онлайн-опитуванню в режимі реального часу.

Третьою педагогічною умовою ми визначили *«використання в освітньому процесі професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту під час дистанційного навчання цифрових інструментів, зокрема хмарних технологій»*.

Наголосимо, що важливим завданням реалізації інформаційно-освітнього середовища ЗВО в аспекті розвитку готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту є формування, розміщення, обробка, зберігання інформаційних ресурсів, забезпечення оперативного доступу до них та комунікація суб'єктів освітнього процесу.

Зауважимо, що в ЗВО України інформаційно-освітні середовища зазвичай базуються на системах дистанційної освіти (Moodle, Google Classroom, E-learning тощо) та засобами мережевих хмарних технологій.

У освітньому процесі хмарні технології (хмарні обчислення, від англ. Cloud Computing) є сервісом, принцип роботи якого полягає у віддаленому використанні засобів обробки та зберігання даних. За їх допомогою можна отримати доступ до інформаційних ресурсів будь-якого рівня та будь-якої потужності; можна створити віртуальне освітнє середовище, де здобувачі

освіти не лише отримують доступ до навчальних матеріалів, але і відразу можуть виконувати завдання. При цьому викладач виконує консультативно-контролюючу функцію.

Microsoft Office 365 для освітніх установ створює можливості користуватися всіма можливостями «хмарних» служб, допомагаючи економити час і кошти. Серед переваг розробники продукту називають можливість проведення віртуальних занять та використання сайтів груп, що дозволить студентам завжди мати доступ до інформації. Наголосимо, що застосування таких технологій дозволяє залучати до освітнього процесу авторитетних стейкхолдерів, викладачів, тренерів і спортсменів, що робить їх надзвичайно привабливими у формуванні готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту. З позиції дистанційного навчання застосування таких цифрових інструментів на період відсутності в очному форматі дозволяє здобувачам освіти мати вільний доступ до навчальних матеріалів та створює ефект присутності на заняттях та консультаціях.

Інформація у «хмарі» побудована за взірцем піраміди: внизу «інфраструктура» (набір віртуального обладнання: сервери, жорсткі диски тощо); над нею надбудовується «платформа» (набір послуг: сервери додатків, бази даних тощо); далі йде «програмне забезпечення», доступне згідно запиту користувачів; і верхівка – це «знання як послуга».

Найвикористовуванішими в освітньому співтоваристві є такі хмарні сервіси Google:

- Google Books (Google Книги) – сервіс повнотекстового пошуку книг та журналів;
- Google apps for Education – хмарні сервіси для освітніх установ;
- Google Drive (Google Диск) – сервіс зберігання, синхронізації та редагування файлів;
- Google Hangouts – сервіс для обміну повідомленнями та відеоконференцзв'язку;
- Google Docs (Google Документи) – онлайнвий офіс;

- Google Forms (Google Форми) – сервіс для проведення опитування;
- Gmail (Google Пошта) – безкоштовна електронна пошта;
- Google Groups (Google Групи) – сервіс для створення форумів;
- Google Calendar (Google Календар) – сервіс для планування зустрічей, подій і справ із прив'язкою до календаря;
- Google Maps (Google Карти) – набір карт;
- Google Sites (Google Сайти) – безкоштовний конструктор та хостинг інтернет-сайтів;
- Google Translate (Google Перекладач) – сервіс для перекладу;
- Google Photo (Google Фото) – це сервіс, призначений для зберігання, редагування, обміну фотографіями;
- YouTube – це відеохостинг, що надає користувачам послуги зберігання, доставки і демонстрації відео.

За допомогою сервісів Google Відео та Google Фото майбутні магістри фізичної культури і спорту розміщують та переглядають фото і відеоматеріали, додаючи власні коментарі в звичайному браузері. Сервіс Google Групи в освітньому процесі майбутніх магістрів використовується як інструмент інформування, для спільної роботи над проектами, спілкування, консультування. Хмарне сховище Google Диск надає можливість здобувачам освіти отримувати необхідну інформацію щодо організації освітнього процесу та необхідних інформаційних ресурсів з освітніх компонентів, спільно працювати з документами, упорядковувати папки та файли. Google Документи як онлайн-офіс має повноцінні інструменти для створення електронних таблиць, наочних посібників, текстових документів, PDF-файлів та презентацій, а також їхнього спільного використання. Здобувачам вищої освіти надається можливість одночасного редагувати файл, працюючи з його останньою версією. Google Документи дозволяють студентам віддалено працювати над спільними проектами і документами, а викладачам надається можливість контролю та оцінювання. Google Hangouts є сервісом, який допомагає обмінюватися текстовими повідомленнями, здійснювати відеозустрічі та

дзвінки, спілкуватися в режимі реального часу. Google Календар надає можливість створення календаря заходів, планування роботи над магістерським проєктом, створення й перегляду розкладу занять та консультацій тощо. Google Книги дозволяє здійснювати повнотекстовий пошук журналів та книг, які оцифровані та представлені в базі даних Google.

Отже, сприятиме формуванню готовності до професійної діяльності у сфері фізичної культури і спорту підготовлений *блок практичних робіт*, який буде представлений у вигляді файлів, розміщених у «хмарі». До переваг таких практичних робіт відносимо простоту й оперативність обміну інформацією між викладачем та здобувачами освіти. Ознайомившись із завданнями практичної роботи, майбутній магістр у межах сервісу виконує роботу, оформлює її результати окремим файлом і зберігає на Google Диску. Викладач перевіряє роботу та надає зворотний зв'язок здобувачеві освіти.

Зручною є також і *розробка проєкту*, яка передбачає як спільну, так і одночасну роботу над документами: використовуються Google Таблиці, Google Документи, Google Презентації, Google Сайти. Інструменти перевірки виконаних завдань дозволяють їх аналізувати й оцінювати та надавати відповідні зауваження і побажання завдяки можливості коментуванню, що реалізоване в Google Диску. Усі діяльності зберігаються в системі.

Наголосимо, що проєктна робота ґрунтується *SMART-* та *BYOD-технологіях*. Зміст та умови виконання завдання, ключова ідея проєкту презентуються науково-педагогічним працівником через *інтерактивну дошку* (SMART-технологія). Сервіси хмарних технологій дозволяють забезпечити доступ до проєкту з будь-якого пристрою. Використовуючи мобільні телефони чи планшети (BYOD-технологія) через мережу WI-FI, майбутні магістри надсилають викладачеві власні ідеї або пропозиції. Зі свого боку, викладач має постійний доступ до проєкту, що дозволяє постійно здійснювати контроль його виконання на кожному етапі. Після завершення подання ідей щодо проєкту його учасники долучаються до обговорення та систематизації. На всіх етапах реалізації проєкту викладач, застосовуючи SMART-технології, демонструє

проміжні результати роботи на інтерактивній дошці.

Під час вивчення освітнього компоненту «Інформаційні технології в науковій діяльності з фізичної культури і спорту» завданнями проекту є розробка структури web-сайту за темою, створення *Mind maps* (інтелектуальна карта) за допомогою сервісу MindMeister; підготовка текстових, графічних та відеоматеріалів для web-сайту за допомогою хмарних сервісів Google Фото і Google Відео; створення web-сайту з використанням хмарного сервісу Google Сайти.

Висновки до розділу третього

1. Дослідження готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту, яка формується з використанням цифрових інструментів дистанційного навчання, засвідчило високу вмотивованість здобувачів вищої освіти до її формування, зокрема засобами цифрових інструментів дистанційного навчання.

Відповіді на запитання запропонованої нами анкети доводять те, що в аспекті формування готовності до професійної діяльності за допомогою цифрових інструментів дистанційного навчання, потребують уваги такі питання як, перспективні напрями застосування цифрових інструментів дистанційного навчання; сучасні засоби захисту інформації; інформаційні ресурси електронних баз даних наукової періодики у сфері фізичної культури і спорту. В освітньому процесі варто більше надавати інформації про можливості використання програмного забезпечення для вирішення завдань навчальної та професійної діяльності та про програмні середовища обробки графічних об'єктів; понятійний апарат сучасних глобальних комп'ютерних мереж; нормативні документи, методичні та інформаційні матеріали для здійснення навчальної та професійної діяльності у сфері фізичної культури і спорту; формуванню умінь вирішувати проблеми системної та мережевої безпеки. Також, під час занять здобувачам освіти варто надавати матеріали щодо роботи з програмними пакетами обробки графічної інформації, сучасних комп'ютерні

технології на основі хмарних обчислень для вирішення навчальних і професійних завдань у сфері фізичної культури та спорту; гіпертекстової розмітки документів HTML для наповнення web-сторінок інформаційним матеріалом професійного спрямування; про сервіси Internet та технологій хмарних обчислень тощо.

2. Запропоновано методичні рекомендації щодо формування готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням цифрових інструментів дистанційного навчання.

Ефективними засобами реалізації педагогічної умови «створення у ЗВО інформаційно-освітнього середовища» є web-сайт ЗВО, який забезпечує доступу студентів до навчально-методичних та наукових матеріалів (бібліотека ЗВО, електронний репозитарій, платформа Moodle, вебінари, web-конференції, сторінки наукових шкіл, сайти періодичних видань ЗВО тощо). Потужним потенціалом формування готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням цифрових інструментів дистанційного навчання володіє освітній компонент «Інформаційні технології в науковій діяльності з фізичної культури і спорту». Саме він покликаний забезпечити змістово-практичні аспекти проблеми цифрових інструментів дистанційного навчання. З огляду на суттєві переваги мультимедійного формату навчальної інформації, запропоновано створити *бібліотеку мультимедійних презентацій* до вивчення дисциплін ОПП «Спорт».

На забезпечення педагогічної умови «реалізація потенціалу цифрових інструментів дистанційного навчання у процесі опанування майбутніми магістрами фізичної культури і спорту освітніх компонентів» ми радимо використовувати *відкриті освітні ресурси, цифрові інструменти SMART BOARD, BYOD тощо*. Зокрема, BYOD-технологія дозволяє: фіксувати дані, етапи роботи за допомогою створення послідовних скріншотів дисплея чи послідовностей кадрів; створювати фотографії, відео; опрацьовувати фотографії; сканувати та створювати власні QR-коди; мати швидкий доступ до Е-словників, Е-енциклопедій та інших Е-ресурсів; працювати з Google

Документами; використовувати багатофункціональні навчальні додатки; співпрацювати з учасниками студентської групи, проєкту в реальному часі; реалізувати оперативний зв'язок завдяки онлайн-опитуванню в режимі реального часу тощо.

Третю педагогічну умову «використання в освітньому процесі професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту під час дистанційного навчання цифрових інструментів, зокрема хмарних технологій» радимо забезпечити через: блок практичних робіт, який буде представлений у вигляді файлів, розміщених у «хмарі»; розробку проєкту, яка передбачає як спільну, так і одночасну роботу над документами (використовуються Google Таблиці, Google Документи, Google Презентації, Google Сайти, SMART- та BYOD-технологіях), створення Mind maps за допомогою сервісу MindMeister тощо.

ВИСНОВКИ

1. Проаналізовано теоретичні аспекти дистанційного навчання, поняття «цифровізація вищої освіти» та «цифрові інструменти». З'ясовано, що *дистанційне навчання* є спеціально організованим, цілеспрямованим та керованим процесом синхронної й асинхронної взаємодії викладача та здобувачів освіти в межах освітнього процесу на основі використання цифрових інструментів.

Домінантними *принципами* дистанційного навчання є: самостійність, науковість, доступність, наочність, систематичність, індивідуалізація й активність учасників освітнього процесу, принцип розвивального навчання, диференціація, зв'язок теорії з практикою, демократизації, оптимізації освітнього процесу, інтерактивності та нетрадиційності системи навчання, комп'ютерного та відкритого навчання; *формами*: кореспондентська, електронна, онлайн-навчання, синхронна, асинхронна; *характеристиками*: гнучкість, модульність, можливість одночасного навчання широкої аудиторії, технологічність, оптимізація освітнього процесу, соціальна рівність, зміна позиції викладача, позитивний вплив на аудиторію, ефективність, нерегламентованість, паралельність, всеосяжність, економічність, інтернаціональність, можливість своєчасного надання допомоги студентам, постійний доступ до платформи, структурованість тощо; *моделями*: змішана, мережева, модель поєднання мережевого навчання та кейс-технологій, інтерактивного телебачення тощо. Під час дистанційного навчання досягненню якісної взаємодії «викладач – студент» сприяють зовнішні та внутрішні чинники.

Під *цифровізацією вищої освіти* розуміють цифровий освітній простір, де відбувається взаємодія викладача та здобувачів освіти на онлайн-платформах. Це передбачає трансформацію освітнього та управлінського процесу, соціальних практик у ЗВО. Під *цифровими інструментами* розуміють абсолютно різне програмне забезпечення: від графічних редакторів до соціальних мереж, від онлайн-енциклопедій до пошукових систем. Групами

цифрових інструментів у освітньому процесі ЗВО є такі: інформаційні технології, комунікаційні та інтерактивні технології, соціальні програмні технології, що у свою чергу складаються із різного роду сервісів.

2. Розкрито проблему формування готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням цифрових інструментів дистанційного навчання. Під поняттям «*готовність*» розуміємо налаштування на виконання певної діяльності, обумовлене мотивами та позитивним ставленням до цієї діяльності; спрямованість особистості, що містить мотиви, переконання, погляди, почуття, вольові й інтелектуальні якості, компетентності тощо.

Готовність до професійної діяльності виступає результатом професійної підготовки. *Готовність до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту, яка формується в ЗВО з використанням цифрових інструментів дистанційного навчання*, є комплексною характеристикою особистості, що полягає в мобілізації її фізіологічних та психологічних систем, мотиваційних, інтелектуальних та компетентнісних ресурсів, а також знань щодо інструментів дистанційного навчання для ефективної освітньої діяльності на засадах активності, інноваційності й результативності.

Структуру готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту, яка формується в ЗВО з використанням цифрових інструментів дистанційного навчання, представляємо такими компонентами: мотиваційний, інформаційно-когнітивний, операційно-діяльнісний та особистісно-вольовий.

3. Під педагогічними умовами формування готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням цифрових інструментів дистанційного навчання розуміємо сукупність зовнішніх чинників (професійної та фізкультурно-спортивної діяльності, цифрових інструментів дистанційного навчання) та внутрішніх індивідуальних характеристик здобувачів вищої освіти, що впливають на ефективність професійної підготовки у ЗВО. Виокремлюємо наступні педагогічні умови

ефективного формування готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням цифрових інструментів дистанційного навчання: *створення у ЗВО інформаційно-освітнього середовища; реалізація потенціалу цифрових інструментів дистанційного навчання у процесі опанування майбутніми магістрами фізичної культури і спорту освітніх компонентів; використання в освітньому процесі професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту під час дистанційного навчання цифрових інструментів, зокрема хмарних технологій.*

4. Здійснено емпіричне дослідження щодо формування готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням цифрових інструментів дистанційного навчання, яке засвідчило високу вмотивованість здобувачів вищої освіти до її формування, зокрема засобами цифрових інструментів дистанційного навчання.

Відповіді на запитання запропонованої нами анкети доводять те, що в аспекті формування готовності до професійної діяльності за допомогою цифрових інструментів дистанційного навчання, потребують уваги такі питання як, перспективні напрями застосування цифрових інструментів дистанційного навчання; сучасні засоби захисту інформації; інформаційні ресурси електронних баз даних наукової періодики у сфері фізичної культури і спорту. В освітньому процесі варто більше надавати інформації про можливості використання програмного забезпечення для вирішення завдань навчальної та професійної діяльності та про програмні середовища обробки графічних об'єктів; понятійний апарат сучасних глобальних комп'ютерних мереж; нормативні документи, методичні та інформаційні матеріали для здійснення навчальної та професійної діяльності у сфері фізичної культури і спорту; формуванню умінь вирішувати проблеми системної та мережевої безпеки. Також, під час занять здобувачам освіти варто надавати матеріали щодо роботи з програмними пакетами обробки графічної інформації, сучасних комп'ютерні технології на основі хмарних обчислень для вирішення навчальних і професійних завдань у сфері фізичної культури та спорту; гіпертекстової

розмітки документів HTML для наповнення web-сторінок інформаційним матеріалом професійного спрямування; про сервіси Internet та технологій хмарних обчислень тощо.

5. Запропоновано методичні рекомендації щодо формування готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням цифрових інструментів дистанційного навчання. Ефективними у цьому аспекті є можливості web-сайту ЗВО (бібліотека ЗВО, електронний репозитарій, платформа Moodle, вебінари, web-конференції, сторінки наукових шкіл, сайти періодичних видань ЗВО тощо); бібліотека мультимедійних презентацій до вивчення дисциплін; відкриті освітні ресурси; цифрові інструменти SMART- та BYOD-технологій тощо; блок практичних робіт, розміщених у «хмарі»; розробка проєкту (використовуються Google Таблиці, Google Документи, Google Презентації, Google Сайти, SMART- та BYOD-технології), створення Mind maps за допомогою сервісу MindMeister тощо. Потужним потенціалом формування готовності до професійної діяльності майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням цифрових інструментів дистанційного навчання володіє освітній компонент «Інформаційні технології в науковій діяльності з фізичної культури і спорту». Саме він покликаний забезпечити змістово-практичні аспекти проблеми цифрових інструментів дистанційного навчання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ажиппо О. Ю. Теоретико-методичні засади підготовки майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності у загальноосвітніх навчальних закладах: автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04; Харк. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. Харків, 2013. 39 с.

2. Антонюк О., Савчук С., Шостак І. Змістово-технологічні аспекти організації дистанційного навчання в ЗВО в умовах воєнного стану. *Молодь і ринок*. 2024. № 6 (226). С. 37–41.

3. Атамась О. А. Формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до впровадження технологій оздоровчого фітнесу: автореф. дис. ... канд. пед. наук: спец.: 13.00.04 – теорія та методика професійної освіти / Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. Київ, 2015. 20 с.

4. Бабаєв В. М., Стадник Г. В., Момот Т. В. Цифрова трансформація в сфері вищої освіти в умовах глобалізації. *Комунальне господарство міст. Серія: Економічні науки*. 2019. № 2. С. 2–9.

5. Бабійчук В. Г. Дистанційне навчання – сучасна форма підвищення кваліфікації педагогічних працівників галузі «природознавство» у системі післядипломної педагогічної освіти. *Електронний зб. наук. праць Запорізького ОІППО*. 2013. Вип. 4. С. 14–21. https://virtkafedra.ucoz.ua/el_gurnal/pages/vyp14/Babijchuk.pdf (дата звернення 13.11.2025).

6. Безкопильний О. О, Поліщук О. Л., Матусевич А. М. Характеристика структури готовності майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язберезувальної діяльності в основній школі. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. 2018. Вип. 9 (103). С. 23–26.

7. Близнюк Т. Цифрові інструменти для онлайн і офлайн навчання: навч.-метод. посіб. Івано-Франківськ: Прикарпат. нац. ун-т імені Василя Стефаника, 2021. 64 с. <https://ciot.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/144/2021/05/4-на-друк->

Цифрові-інструменти-посібник-_edited-ISBN_A5.pdf (дата звернення: 13.01.2025).

8. Боднар А. О., Солопчук Д. М. Педагогічні умови формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до олімпійської освіти молодших школярів. *Вісник Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини*. 2017. Вип.10. С. 96–104.

9. Гапоненко Л. П. Формування готовності студентів вищих педагогічних закладів до іншомовного спілкування: дис. ... канд. пед. наук: спец.: 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. Кривий Ріг, 2003. 203 с.

10. Горбатюк Р. М. Структурно-функціональна модель технології формування педагогічної фасилітації майбутніх інженерів-педагогів. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: зб. наук. праць*. 2016. Вип. 44. Київ; Вінниця: ТОВ фірма «Планер», с. 290–294.

11. Горбатюк Р., Романишена Л. Експериментальна модель дистанційного навчання майбутніх фахівців у вищому навчальному закладі. *Наукові записки. Серія: педагогіка*. 2016. № 2. С. 68–75.

12. Гриценчук О. О., Овчарук О. В. Цифрові інструменти для створення та підтримки середовища освіти для демократичного громадянства у європейських країнах. *Комп'ютер у школі та сім'ї*. 2020. №2. С. 52-56.

13. Гуралюк А. Г. Цифрові педагогічні інструменти (аналітичний огляд). Використання сучасних цифрових інструментів для ефективного управління освітнім процесом в університетах *Аналітичний вісник у сфері освіти й науки: довідковий бюлетень ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського*. 2024. Вип. 19. С. 53–65.

14. Даниско О. В. Організаційно-педагогічні умови професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури у процесі змішаної освітньої взаємодії. *Естетика і етика педагогічної дії*. 2021. Вип. 23. С. 227–241.

15. Денисова Л. В. Теоретичні і методичні засади професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій: дис. ... д-ра пед. наук: спец.: 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. Київ, 2020. 538 с.

16. Джуринський П. Б. Теоретичні і методичні засади підготовки майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної професійної діяльності: автореф. дис. ... д-ра пед. наук: спец.: 13.00.04 – теорія і методика проф. освіти. Одеса, 2013. 43 с.

17. Дистанційний курс: навч. посіб. / за ред. В. М. Кухаренка. 3-тє вид. Харків: НТУ «ПШ», «Торсінг», 2002. 320 с.

18. Заболоцький А. Ю. Проблема якості дистанційного навчання. *Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля. Педагогіка і психологія*. 2016. № 11. С. 221–224.

19. Іваненко О. О. Формування готовності до професійної діяльності майбутніх учителів фізичної культури у процесі змішаного навчання: дис. д-ра філософії за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки (01 Освіта / Педагогіка). Переяслав, 2023. 229 с.

20. Ішук В. Сутність і структура професійної підготовки майбутніх учителів фізичного виховання. *Гуманітарний вісник*. 2013. № 31. С. 117–122.

21. Карасевич С. А. Педагогічні умови підготовки майбутніх учителів фізичної культури до фізкультурно-спортивної діяльності у загальноосвітній школі. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2017. № 1. С. 58–71.

22. Карасевич С. А. Сутність поняття «готовність майбутніх учителів фізичної культури до фізкультурно-спортивної діяльності в ЗОШ». *Ключові аспекти розвитку сучасної науки: міжнар. наук.-практ. конф.: матеріали* (Ужгород, 27 лютого 2017 р.). Одеса: Друкарня «Друкарник», (2017). Т. 2. С. 26–30.

23. Карченкова М. В. Педагогічні умови формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності: автореф. дис.

... канд. пед. наук: спец. 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти» / Переяслав-Хмельницький держ. пед. ун-т ім. Григорія Сковороди. Переяслав-Хмельницький, 2006. 24 с.

24. Кашуба А. А., Ковальський В. В., Вокалюк А. М. Особливості підготовки майбутніх учителів фізичної культури в сучасних умовах. *Збірник наукових праць Херсонського державного університету. Педагогічні науки*. 2018. Вип. 82(3). С. 145–149.

25. Кисельов В. О. Структура готовності майбутніх учителів фізичної культури до організації спортивно-масових заходів. *Фізико-математична освіта*. 2018. Вип.1(15). Ч. 3. С. 27–31.

26. Клопов Р. В. Сучасний стан готовності майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту до застосування інформаційних технологій у професійній діяльності. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах: зб. наук. праць*. 2013. № 33. С. 567–73.

27. Колесник С. В. Формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи: дис. ... д-ра філософії: спец.: 011 «Освітні, педагогічні науки» / Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки. Луцьк, 2022. 233 с.

28. Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні: затверджено МОН України 20 грудня 2000 р. https://vnmu.edu.ua/downloads/other/konc_rov_dystan_osv.pdf (дата звернення 12.01.2025).

29. Кравченко Ю. В. Про структуру готовності майбутніх учителів фізичної культури до педагогічної взаємодії у фізкультурно-оздоровчій діяльності. *Сучасні проблеми фізичного виховання, спорту та здоров'я людини: матеріали I міжнар. інтернет-конф., присвяченої 70-річчю факультету фізичного виховання* (м. Одеса, 11–12 жовтня 2017 р.). Одеса: Букаєв Вадим Вікторович. 2017. С. 100–103.

30. Кужельний А. В. Проблема готовності студентів до саморозвитку у галузі професійної освіти. *Вісник Чернігівського національного пед. ун-ту імені Т.Г. Шевченка. Серія: Педагогічні науки*. 2013. Вип. 108. Т. 2. С. 151–153.

31. Курлянд З. Н. Теорія і методика професійної освіти: навч. посіб. Київ: «Знання», 2012. 390 с.

32. Курнишев В., Палагнюк Т., Гауряк О., Осадець М. Формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності. *Науковий вісник Інституту професійно-технічної освіти НАПН України. Серія: Професійна педагогіка*. 2019. №1(18). С. 125–130.

33. Кухаренко В. М. Дистанційне навчання: Умови застосування. Дистанційний курс: навч. посіб. Харків: НТУ «ХПШ», «Торсінг», 2002. 320 с.

34. Кучеренко Н. Дистанційне навчання як виклик сучасної університетської освіти: філософсько-правовий вимір. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія: *Юридичні науки*. 2019. №906. С. 34–40.

35. Лозицька Т. Ю. Сутність готовності майбутніх учителів до використання медіа у професійній діяльності. *Науковий вісник Донбасу*. 2011. № 1. http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvd_2011_1_28 (дата звернення 14.01.2025).

36. Мала І. Дистанційне навчання як дієвий інструмент управлінської освіти. *Вчені записки Університету «КРОК»*. 2022. № 2 (66). С. 132–151.

37. Маренич Т. Г. Дистанційне та змішане навчання в умовах карантинних обмежень: *Матеріали VI внутрівузівської наук.-практ. конф. за підсумками виробничої практики студентів спеціальностей «Облік і оподаткування» та «Фінанси, банківська справа та страхування»* (м. Харків, 13 жовтня 2020 р.) Харків: ХНТУСГ, 2020. С. 3–9.

38. Матвієнко О. Готовність майбутнього вчителя початкової школи до творчої навчально-виховної діяльності. *Проблеми підготовки сучасного вчителя*. 2012. № 6(1). С. 238–244.

39. Маятін Н., Лисенко Т., Дмитрієнко О. Сучасні моделі дистанційного навчання. *Український педагогічний журнал*. 2021. № 2. С. 84–95.

40. Наливайко О. Цифровізація освітнього середовища в закладах вищої освіти Китайської Народної Республіки. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2020. Вип. 32. Том 2. С. 188–194.

41. Огнистий А. В, Огниста К. М, Маляр Е. І. Дефініція «готовність» у контексті майбутньої професійної діяльності учителів-предметників у напрямі фізичного виховання учнів. *Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві*. 2012. № 3. С. 91–95.

42. Організація самостійної роботи студентів в умовах інтенсифікації навчання: навч. посіб. Укладачі: А. М. Алексюк, А. А. Аюрзанайн, П. І. Підкасистий [та ін.]. Київ: ІСДО, 1993. 336 с.

43. Осадченко Т. М. Підготовка майбутнього вчителя до створення здоров'язберезувального середовища початкової школи: дис. ... канд. пед. наук: спец.: 13.00.04 – теорія та методика професійної освіти. Житомир, 2017. 251 с.

44. Освітній процес в умовах воєнного стану в Україні: матеріали всеукраїнського наук.-пед. підвищення кваліфікації, 3 травня – 13 червня 2022 року. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2022. 504 с.

45. Остапенко Г. О. Формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до організації здоров'язберезувального навчально-виховного середовища загальноосвітньої школи: автореф. дис. ... канд. пед. наук: спец.: 13.00.04 – теорія та методика професійної освіти / Київський університет імені Бориса Грінченка. Київ, 2013. 20 с.

46. Павленко О. О. Використання дистанційного навчання у вищих навчальних закладах. *Вісник національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут»*. Серія: Філософія. Психологія. Педагогіка. 2007. № 3 (21). С. 78–85.

47. Панченко Г. І. Педагогічні умови формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язберезувальної діяльності з попередження дидактогенних порушень здоров'я учнів початкової школи. *Наукові записки*. Серія: Педагогічні науки. 2020. № (188). С. 134–138.

48. Положення про дистанційне навчання: Наказ Міністерства освіти і науки України від 25.04.2013 р., № 466. (втратив чинність)
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13#Text>

49. Пономаренко М. В. Сутність підготовки майбутніх учителів фізичної культури до використання фізкультурно-оздоровчих технологій у професійній діяльності. *Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету ім. Богдана Хмельницького. Серія: Педагогіка*. 2011. № 7. С. 319–326.

50. Рибалко А. П. Використання дистанційної форми навчання в процесі математичної підготовки студентів – економістів. *Вісник Житомирського державного університету. Педагогічні науки*. 2014. Вип. 5. (77). С. 106–111.

51. Савіцька В. Готовність майбутнього соціального працівника до професійної діяльності як запорука її ефективності. *Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини*. 2013. Вип. 2. С. 325–331.

52. Сбруєва А. А. Порівняльна педагогіка вищої школи: національний, європейський та глобальний контексти: навч. посіб. Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2021. 319 с.

53. Семеніхіна О. В. Нові парадигми у сфері освіти в умовах переходу до Smart-суспільства. *Науковий вісник Донбасу*. 2013. № 3. (http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvd_2013_3_22) (дата звернення 21.01.2025)

54. Сокол І. М., Стадниченко К. В. Дистанційне викладання інформатики: особливості, проблеми, цифрові інструменти. *Відкрите освітнє e-середовище сучасного університету*. 2021. № 10. С. 191–202.

55. Соціальні, економічні та освітні трансформації в цифрову епоху: монографія / С. В. Леонов та ін. Суми: Сумський державний університет, 2022. 204 с.

56. Стадній А. Моделі дистанційного навчання. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський зб. наук. праць молодих вчених*

Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. 2020. Т. 4. № 29. С. 151–156.

57. Степанченко Н. І. Система професійної підготовки майбутніх учителів фізичного виховання у вищих навчальних закладах: дис. ... д-ра пед. наук: спец.: 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. Вінниця, 2017. 629 с.

58. 100 найкращих інструментів для навчання 2024. Результати 18-го щорічного опитування. <https://toptools4learning.com/top-tools-by-category/> (дата звернення: 13.01.2025).

59. Тверезовський В. А., Лукова-Чуйко Н. В. Інформаційні процеси у вищій школі та дистанційна освіта: на роздоріжжі. *Теорія методики навчання математики, фізики, інформатики.* 2015. Т. XIII. Вип. 3 (37). С. 215–219.

60. Укаленко І. М., Зелінська Ю. С. Дистанційна форма навчання у вищих навчальних закладах України та інших країнах. *Електронне фахове видання «Ефективна економіка».* 2018. № 4. <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6254> (дата звернення 13.01.2025).

61. Унгурян Л. М., Чернецька Г. В., Науменко І. А. Дистанційне навчання студентів-заочників фармацевтичного факультету в медичному ВНЗ. *Медична освіта.* 2013. № 3. С. 95–97.

62. Шевчук Г. Й. Дистанційне навчання у вищій школі: переваги, недоліки, перспективи. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова.* Київ, 2021. № 79. С. 205–209.

63. Шерудило А. В. Педагогічні умови формування готовності майбутніх учителів до використання інноваційних технологій у дитячих закладах оздоровлення та відпочинку. *Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди».* 2016. Додаток 1 до вип. 36. Т. VIII (68): *Тематичний випуск 205: «Вища освіта України у контексті європейського освітнього простору».* С. 596–608.

64. Шурхал І. А. Сутність та структура професійної готовності майбутніх учителів фізичної культури. *Вісник Чернігівського національного*

педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки. 2015. Вип. 125. С. 265–268.

65. Shandilya G. & Srivastava A. R. Digitalization of Higher Education: Issues and Challenges. *Transforming Higher Education Through Digitalization*. 2021. P. 293–308.

66. Thoring A., Rudolph D. & Vogl R. Digitalization of higher education from a student's point of view. *European Journal of Higher Education IT*. 2017. № 1.

67. Ugur N. G. Digitalization in higher education: A qualitative approach. *International Journal of Technology in Education and science*. 2020. № 4 (1). P. 18–25.

68. Viberg O., Grönlund Å. Understanding students' learning practices: challenges for design and integration of mobile technology into distance education. *Learning, Media and Technology*. 2017. Vol. 42. № 3. p. 357–377.

ДОДАТКИ

Додаток А

Анкета для майбутніх магістрів фізичної культури і спорту Шановні здобувачі вищої освіти!

Дане анкетування проводиться щодо професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням цифрових інструментів дистанційного навчання.

Заздалегідь вдячні Вам за участь в анкетуванні.

Просимо відповісти на запропоновані нами запитання й відмітити Ваш варіант відповіді!

1. Вкажіть, з якою метою Ви вступили до ЗВО для здобуття освітнього ступеня магістра за спеціальністю «Фізична культура і спорт»?

- а) отримання вищої фізкультурної освіти з метою самореалізації; 10
- б) мрію працювати у сфері фізичної культури і спорту за обраною спеціалізацією;
- в) спеціальність обрав (-ла) за порадою батьків (друзів);
- г) важко відповісти.

2. Яким чином Ви обрали ЗВО, у якому навчаєтеся?

- а) орієнтувався (-ся) на репутацію ЗВО (престиж, популярність, традиції);
- б) орієнтувався (-ся) на високу якість навчання (кваліфікація науково-педагогічних працівників, рівень підготовки);
- в) орієнтувався (-ся) на наявність у ЗВО необхідної для мене спеціалізації;
- г) інше.

3. Чи плануєте Ви в майбутньому працювати фахівцем у сфері фізичної культури і спорту?

- а) так, планую;
- в) швидше ні, ніж так;
- б) швидше так, ніж ні;
- г) важко відповісти.

4. Оцініть свій рівень володіння знаннями щодо сучасних цифрових інструментів дистанційного навчання для ефективного вирішення завдань навчальної та професійної діяльності у сфері фізичної культури і спорту:

№ з/п	Рівень володіння знаннями про сучасні цифрові інструменти дистанційного навчання для вирішення завдань у сфері	Так, володію	Швидше так, ніж ні	Швидше ні, ніж так	Важко відповісти

	фізичної культури і спорту				
1	Перспективні напрями застосування інструментів дистанційного навчання у сфері фізичної культури і спорту.				
2	Сучасні засоби захисту інформації.				
3	Інформаційні ресурси електронних баз даних наукової періодики.				
4	Понятійний апарат обчислювальної техніки, архітектура, принципи функціонування персональних комп'ютерів.				
5	Склад і призначення системного та прикладного програмного забезпечення.				
6	Можливості використання програмного забезпечення для вирішення завдань навчальної та професійної діяльності магістрів фізичної культури і спорту.				
7	Програмні середовища обробки графічних об'єктів.				
8	Понятійний апарат сучасних глобальних комп'ютерних мереж.				
9	Автоматизовані інформаційно-пошукові системи для забезпечення навчальної діяльності.				
10	Сервіси комп'ютерних мереж у практичній діяльності магістрів фізичної культури і спорту.				

5. Оцініть свій рівень володіння сучасними цифровими інструментами для ефективного вирішення завдань навчальної та професійної діяльності у сфері фізичної культури і спорту:

№ з/п	Рівень володіння сучасними цифровими інструментами для	Так, володію	Швидше так,	Швидше ні,	Важко відпові
-------	--	--------------	-------------	------------	---------------

	ефективного вирішення завдань навчальної та діяльності у сфері фізичної культури і спорту.		ніж ні	ніж так	сти
1	Упорядковувати нормативні документи, методичні та інформаційні матеріали для здійснення навчальної та професійної діяльності у сфері фізичної культури і спорту.				
2	Вирішувати проблеми системної та мережевої безпеки.				
3	Вільно працювати на сучасному персональному комп'ютері в режимі користувача.				
4	Застосовувати у практичній діяльності прикладне програмне забезпечення загального та спеціального призначення.				
5	Володіти навичками роботи з програмними пакетами обробки графічної інформації.				
6	Опрацьовувати інформаційний матеріал за допомогою сервісів глобальної мережі Інтернет.				
7	Уміти застосовувати сучасні комп'ютерні технології на основі хмарних обчислень для вирішення навчальних та професійних завдань.				
8	Здійснювати навігацію в мережі Інтернет для пошуку інформації навчального та професійного характеру.				
9	Використовувати мову гіпертекстової розмітки документів HTML для наповнення web-сторінок інформаційним матеріалом професійного спрямування.				

6. Оцініть за 5-бальною шкалою свій рівень володіння цифровими інструментами дистанційного навчання.

№ з/п	Цифровий інструмент	Рівень володіння (бали)				
		Не володію	Незадовільно	Задовільно	Добре	Вільно
		1	2	3	4	5
1	Програмне забезпечення загального призначення (засоби Microsoft Office, зокрема Microsoft Word, Microsoft Excel, Microsoft PowerPoint, Microsoft Access).					
2	Сервіси Internet (електронна пошта, web-конференції, мережева служба WWW, вебінари тощо).					
3	Віртуальні освітні середовища (Moodle, Classroom тощо).					
4	Технології хмарних обчислень (засоби Google, зокрема Google Диск, Google Docs тощо).					
5	Соціальні мережі (Facebook, Instagram тощо).					

7. Оцініть рівень своєї інформаційної компетентності (можливості застосовувати цифрові інструменти) під час здійснення навчальної та професійної діяльності.

- а) так, достатній;
- б) швидше достатній, ніж ні;
- в) швидше недостатній, ніж так;
- г) важко відповісти.

Вдячні Вам за надані відповіді!